

2019/20

GYMRAEG

Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Aneurin Bevan
University Health Board

Dyfodol Clinigol
Clinical Futures

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Rhagair

Mae'n bleser gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan gyflwyno ei Adroddiad Monitro Blynyddol ar Safonau'r Iaith Gymraeg 2019 - 2020.

Rydym yn ymdrechu i sicrhau bod ein gwasanaethau'n cyfrannu at wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Gyda hanes hir o gyflawni anghenion Gwent a De Powys, rydym yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod y Bwrdd Iechyd nid yn unig yn cyflawni anghenion diwylliannol a ieithyddol y gymuned y mae'n ei gwasanaethu ond hefyd yn galluogi ac yn cefnogi'r diwylliant a'r iaith Gymraeg.

Rydyn ni'n gweithio'n barhaus i wella statws yr Iaith Gymraeg ac, fel Bwrdd Iechyd, rydym am arwain o'r tu blaen. Rydym wedi cymryd camau breision ond yn cydnabod bod mwy eto i'w wneud. Mae'r adroddiad hwn yn rheswm dros ddatlu ein llwyddiannau ond hefyd yn achos i edrych ar y pellter sydd eto i'w deithio.

Gobeithio y byddwch yn mwynhau darllen am y cynnydd a wnaethom hyd yn hyn a gwahoddaf chi i gysylltu os bydd gennych unrhyw sylw i'w wneud ynglŷn â sut gallwn barhau i wella.

Judith Paget CBE, Prif Weithredwr

Pleser yw gallu cefnogi cyhoeddi Adroddiad Blynyddol Monitro Safonau'r Iaith Gymraeg Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan. Mae'n dangos ein hymrwymiad parhaus i gyflenwi gwasanaeth sy'n cyflawni anghenion ein cymunedau Cymraeg eu hiaith a'n gweithlu.

Mae ystyriaethau'r iaith Gymraeg yn rhan annatod o'n cynllunio gwasanaethau a'n Cynllun Integredig a gobeithiaf, dros amser, y byddwn yn parhau i ddatblygu fel gweithlu dwyieithog sy'n gwerthfawrogi sgiliau'r iaith Gymraeg ac yn denu a chroesawu staff newydd Cymraeg eu hiaith a dysgwyr Cymraeg.

Geraint Evans, Cyfarwyddwr Gweithlu a Datblygiad Sefydliadol

Crynodeb Gweithredol

Mae'r adroddiad hwn yn delio â dyletswydd statudol Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan (y Bwrdd Iechyd) i ddarparu adroddiad blynyddol i Gomisiynydd yr Iaith Gymraeg ar gydymffurfiant gyda'i Safonau'r Iaith Gymraeg o dan y Mesur Iaith Gymraeg (Cymru) 2011, ac fe'i paratowyd yn unol â Safon Iaith Gymraeg 120.

Bydd yr adroddiad hwn yn amlygu sut mae'r Bwrdd Iechyd wedi cydymffurfio â Safonau'r Iaith Gymraeg a osodwyd ar y sefydliad gan Gomisiynydd yr Iaith Gymraeg yn Rhybudd Cydymffurfiaeth y Bwrdd Iechyd.

Ynghyd ag amlinellu cydymffurfiaeth gyffredinol y Bwrdd Iechyd, mae'r adroddiad hwn hefyd yn cynnwys gwybodaeth benodol a ddisgwylir gan y Safon. Mae'r data hwn yn cynnwys:

- Y nifer o gwynion a dderbyniwyd, lefel medrusrwydd iaith Gymraeg ein staff presennol;
- Yr hyfforddiant rydym yn ei gynnig drwy gyfrwng y Gymraeg; a
- Lefel y Gymraeg angenrheidiol ym mhob swydd wag newydd a hysbysebwyd yn ystod cyfnod yr adroddiad.

Mae'r adroddiad hwn yn adlewyrchu'r gwaith a wnaed i adolygu'r Strategaeth Sgiliau Dwyieithog, gweithredu Mwy na Geiriau a'r egwyddor 'cynnig gweithredol'. Mae'r adroddiad hefyd yn cyflwyno atgyfnerthu mesurau hunanreolaeth a monitro'r Bwrdd Iechyd gyda'r nod o wella mesurau perfformiad a chynyddu ymatebolrwydd.

Cydnabyddwn ein bod wedi gwneud cynnydd ond mae angen datblygiadau o hyd er mwyn gwella darpariaeth ein gwasanaethau iaith Gymraeg.

Rheolaeth, Gweinyddiaeth a Chydymffurfiant gyda'r Safonau Iaith Gymraeg

Ymatebolrwydd, Rheolaeth a Sicrwydd

Mae'r Cyfarwyddwr Gweithredol y Gweithlu a Datblygiad Sefydliadol yn gyfrifol am y portffolio Iaith Gymraeg o fewn BIPAB. Gan y Bwrdd Iechyd mae'r cyfrifoldeb eithaf am weithredu'r safonau. Fodd bynnag, rydyn ni'n cydnabod bod gan bob aelod o'r staff rôl i'w chwarae i weithredu'r safonau'n llwyddiannus.

Gwasanaethau Iaith Gymraeg

Mae'r Uned Iaith Gymraeg (UIG) yn cynnwys staff sy'n gweithio ar lefel strategol, rheolaethol ac ymarferol ym meysydd polisi, hyfforddiant a datblygiad iaith. Mae'r UIG yn eistedd o fewn maes busnes Gweithlu a Datblygiad Sefydliadol ac yn hyrwyddo atebion cynnar i unrhyw faterion a all godi ac yn cefnogi staff wrth gyflenwi gwasanaethau yn unol â'r dyletswyddau a osodwyd ar y Bwrdd Iechyd. Rôl yr UIG yw darparu arweinyddiaeth, cyngor, arweiniad a chefnogaeth i'r sefydliad mewn materion yr iaith Gymraeg.

Mae'r UIG yn darparu diweddariadau rheolaidd am gynnydd, materion ac arfer da i'r Grŵp Strategol Iaith Gymraeg sy'n cymeradwyo cynllun gwaith yr UIG.

Grŵp Strategol yr Iaith Gymraeg (GSIG)

Pwrpas y GSIG yw sicrhau cyngor a sicrwydd i'r Bwrdd wrth gyflawni ei swyddogaethau a chyflawni ei gyfrifoldebau o safbwynt darpariaeth gwasanaethau cyfrwng Cymraeg ar gyfer cleifion a defnyddwyr gwasanaethau. Mekanwaith adrodd y grŵp hwn yw drwy Bwyllgor Pobl a Diwylliant y Bwrdd Iechyd. Mae gan y Pwyllgor rôl allweddol o safbwynt deddfwriaeth yn ymwneud â'r gweithlu a'r fframweithiau deddfwriaethol a ddarperir gan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a Mesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011. Mae'r Pwyllgor yn rhoi sicrwydd a chynghor i'r Bwrdd o safbwynt priodoldeb trefniadau'r sefydliad ar gyfer y gweithlu, cynllunio gweithlu gan gynnwys cynllunio dilyniant a datblygu gweithlu ac ymgysylltu yn unol â Chynllun Tymor Canolig Integredig y Bwrdd Iechyd, y Rhaglen Dyfodol Clinigol a threfniadau i gyfarfod amcanion strategol iaith Gymraeg sefydliadol.

Mae'r GSIG yn cyflwyno Adroddiad Blyneddol Monitro i'r Bwrdd Gweithredol gan roi sicrwydd bod y Grŵp wedi cyflawni ei gylch gwaith a phrif ddyletswyddau yn ychwanegol at adroddiadau sicrwydd i'r Pwyllgor Pobl a Diwylliant.

Cadeirydd y GSIG yw'r Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Sefydliadol ac mae'n cyfarfod pob chwarter. Mae'r aelodau'n cynnwys:

- Cyfarwyddwyr Gweithredol neu ddirprwy enwebedig
- Aelod Bwrdd Annibynnol
- Cyfarwyddwr Gweithrediadau
- Ysgrifennydd y Bwrdd
- Pennaeth Cyfathrebu Corfforaethol
- Cyfarwyddwr Ymgysylltu Cysylltiol

- Cynrychiolydd Staff
- Cynrychiolydd Cyngor Iechyd Cymuned
- Cynrychiolydd Pwyllgor Trafod Lleol (PTLI)
- Swyddog Iaith Gymraeg

Gwasanaethir y cyfarfod gan swyddogaeth y Gweithlu a DS drwy'r Uned Iaith Gymraeg.

Mae Safonau'r Iaith Gymraeg yn eitem sefydlog ar agenda'r GISG. Mae'r GISG yn monitro'r Cynllun Gweithredu cynhwysfawr ac mae unrhyw ddiffygion mewn galluedd neu faterion cydymffurfiaeth yn cael eu trosglwyddo i'r Pwyllgor Pobl a Diwylliant a'r Bwrdd Gweithredol.

Cofrestr Risg Corfforaethol

Mae'r Bwrdd Iechyd yn gweld rheoli risg actif ac integredig fel elfen allweddol o bob agwedd o'n swyddogaethau a'n cyfrifoldebau ac mae meysydd risg posibl o safbwynt yr iaith Gymraeg yn cael eu cofnodi yn y Gofrestr Risg Corfforaethol. Mae'r risgiau presennol posibl yn cynnwys cyflawni gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg, cyflenwi'r Strategaeth Sgiliau Dwyieithog a gweithredu'r egwyddor 'cynnig gweithredol'. Mae cofnodi'r Iaith Gymraeg fel risg Corfforaethol yn sicrhau bod y Bwrdd yn derbyn adroddiadau ac yn adolygu'r camau a'r rheoliadau sy'n cael eu gosod i leihau'r risg.

Crynodeb Blynyddol Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

Derbyniodd y Bwrdd Iechyd ei Rybudd Cydymffurfiaeth Drafft ym mis Gorffennaf 2018, ac yna cafwyd cyfnod ymgynghori o dri mis i ymgysylltu'r sefydliad mewn trafodaethau am heriau posibl. Cyhoeddwyd y Rhybudd Olaf o Gydymffurfiaeth i'r sefydliad ar 30 Tachwedd 2018.

Mae'r Safonau Iaith Cymraeg wedi rhoi symbyliad i'r Bwrdd Iechyd i sicrhau cyflenwi gwasanaethau cyhoeddus, dwyieithog, safonol, teg. Roedd y Cynllun Iaith Gymraeg blaenorol yn gosod y Sylfaen gan greu hinsawdd ar gyfer newid. Drwy adeiladu ar hyn, delio â'r her o briflifo'r iaith Gymraeg a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg a dwyieithrwydd wrth ddarparu gwasanaethau ac o fewn ein swyddogaethau gweinyddol, wedi bod y prif ffocws ar gyfer cyfnod yr adroddiad.

Mae'r sefydliad wedi gwneud cynnydd sylweddol wrth ddatblygu arferion a systemau gweithio i gynorthwyo i gydymffurfio â a hyrwyddo a monitro gweithredu Safonau'r Iaith Gymraeg. Rydym

wedi mabwysiadu model holistaidd o gynnydd o'r defnydd o'r iaith gyda Chynllun Gweithredu cynhwysfawr yn arwain y broses ochr yn ochr ag ymgysylltu ac ymwybyddiaeth gynyddol.

Dyrannwyd cyfrifoldeb i feysydd gwasanaeth a sefydlwyd trefniadau rheolaeth drwy'r GISG i sicrhau edau aur ac aliniad nifer uchel o bolisiâu, strategaethau a gofynion deddfwriaethol yr iaith Gymraeg y mae'r Bwrdd Iechyd wedi derbyn mandad ar eu cyfer. Yn ystod cyfnod yr adroddiad, mae'r SIG wedi mynychu nifer o gyfarfodydd Rheolaeth Is-adrannol a Thîm i rannu negeseuon allweddol ac i ddatblygu cynlluniau gweithredu lleol i gyflawni ein hamcanion ac i ddelio ag unrhyw ddiffygion neu faterion i'w goresgyn.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn cydnabod bod y galluedd i reoli wedi'i gyfyngu gan y wybodaeth hygyrch yn eu meddiant. Yn ystod cyfnod yr adroddiad, gwelwyd mwy o ffocws felly ar sicrhau gwell gwybodaeth am ddisgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau, arfer gorau mewn sefydliadau eraill a'r diffygion presennol yn ein galluedd i ddarparu cefnogaeth gref i gyfeiriad strategol y sefydliad.

Mae staff yn cael eu briffio'n rheolaidd am faterion yn ymwneud â dwyieithrwydd ac yn cael eu cyfeirio at adnoddau ar gyfer arweiniad a dysgu drwy e-byst wedi'u targedu ac erthyglau rheolaidd ar y fewnwyd. Mae papurau iaith Gymraeg penodedig ar y fewnwyd yn darparu arweiniad a chymorth i staff am gydymffurfio gyda'r safonau; yn cynnwys negeseuon allan o'r swyddfa, templedau llofnodion e-bost, ystod o brotocolau a 'sut i gyfeirio' sy'n rhoi arweiniad i gyflogai (am gydymffurfio gyda'r safonau) a'r broses gyfieithu. Gweithredwyd cynllun cyfathrebu wedi'i dargedu i raeadru gwybodaeth i staff dros gyfnod yr adroddiad a oedd yn cynnwys cyfres o 'Gwestiynau Cyffredinol' bob pythefnos wedi'i chyhoeddi ar y fewnwyd yn delio â chwestiynau sylfaenol staff yn ymwneud â'r safonau.

Hefyd, cyhoeddwyd Polisi i hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg o fewn busnes y Bwrdd Iechyd ar ein mewnwyd. Mae'r polisi'n gwneud yr holl gydweithwyr yn ymwybodol bod y defnydd o'r iaith Gymraeg yn cael ei annog yn weithredol a'i fod yno i sicrhau cyfleoedd i'n staff Cymraeg eu hiaith ddefnyddio eu sgiliau iaith Gymraeg o fewn y gweithle.

Gall cyfathrebu gyda gweithlu enfawr a rhai ar chwâl yn ddaearyddol, brofi'n heriol. I oresgyn yr heriau hyn, mae'r Bwrdd Iechyd hefyd wedi mabwysiadu strategaethau cyfathrebu darniol i sicrhau parodrwydd yn sefydliadol. Ar ddechrau blwyddyn ariannol 2019/20, roedd yr UIG yn lansio Sioe Deithiol Safonau'r Iaith Gymraeg y Bwrdd

Iechyd gan drefnu sesiynau galw heibio i staff, sesiynau 1:1 C&A a stondinau gwybodaeth. Roedd y Sioe Deithiol yn cynnig dull o gyfathrebu ac ymgysylltu gyda staff gyda'r Safonau wyneb yn wyneb tra'n sicrhau'r amser lleiaf posibl allan o'r swydd a pheidio ag amharu ar wasanaethau.

Mae BIPAB yn parhau i fuddsoddi yn yr iaith Gymraeg i gefnogi gweithredu'r Safonau'n fewnol ac i hyrwyddo mentrau partneriaeth a chymuned. Ym mis Gorffennaf 2019, llwyddodd y Bwrdd Iechyd i benodi Swyddog Cyfathrebu'r iaith Gymraeg. Rôl y Swyddog, yn ychwanegol at gydlynu tudalennau Cyfryngau Cymdeithasol yr Iaith Gymraeg a chynnwys y wefan yw helpu i feithrin ein cyfraniadau unigol a chyfunol tuag at hybu a datblygu'r iaith Gymraeg. Hefyd, ym mis Hydref 2019, cafodd yr adnoddau a ddyrannwyd i'r Iaith Gymraeg eu halinio i sicrhau cyflenwi gofynion y safonau ar eu gorau tra'n gwneud y gorau o'r cyfleoedd ar gyfer gwaith partneriaeth gwerthfawr gyda'n cymuned leol a budd-ddeiliaid eraill.

Dros y 12 mis diwethaf, mae'r Bwrdd Iechyd wedi gwneud nifer o arbedion effeithlonrwydd gan gynnwys y symudiad i Wasanaeth Cyfieithu canolog sy'n cyfieithu llwyth sylweddol o ddeunydd ar gyfer y sefydliad. Bydd y galluedd cynyddol hwn yn arwain at atebion cyfieithu tymor hir mwy effeithiol tra hefyd yn gwneud y mwyaf o sgôp ac ansawdd ein gwybodaeth gyhoeddus sydd ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg.

Fel y cyfeiriwyd yn ein heriau swyddogol i Rybudd Cydymffurfiaeth y Comisiynydd, mae nifer o gyfyngiadau'n parhau sy'n ymwneud â systemau TG mewnol na all ar hyn o bryd gydymffurfio gyda Safonau'r Iaith Gymraeg. Fodd bynnag, wrth i'r rhain gyrraedd diwedd eu hoes weithredol, bydd systemau amgen, fydd wedi ystyried gofynion yr iaith Gymraeg, yn cael eu sgopio ar ddechrau'r broses caffael.

Ar hyn o bryd, mae diffyg galluedd siarad Cymraeg hefyd o fewn y gweithlu ynghyd â lefelau gwahanol o ddealltwriaeth ymhlith y staff o safbwynt yr iaith Gymraeg fel elfen o ofal a sgil gwaith gwerthfawr. Hefyd, mae defnydd annigonol o sgiliau cudd yr iaith Gymraeg ymhlith y gweithlu. Wrth gwrs, mae rhywfaint o arfer da ar lefel leol ond yn fwy aml na pheidio, mae'n ganlyniad ymrwymiad unigolion nid yn elfen a gynlluniwyd wrth ddarparu gwasanaethau. Yr her erbyn hyn yw lledaenu arfer da mewn modd systematig a phriflifo i mewn i bob agwedd o gynllunio a chyflenwi gwasanaethau. O gofio hyn, rydyn ni wedi bod yn datblygu agwedd claf-ganolog at ddatblygu gwasanaethau cyfrwng Cymraeg a gobeithir y bydd y newid presennol yn ein Strategaeth Sgiliau Dwyieithog yn sicrhau proses

recriwtio rhagweithiol sy'n gweithredu asesiad sgiliau iaith Gymraeg cynhwysfawr ar gyfer pob swydd wag.

Pan fydd hyn wedi'i weithredu'n gadarn, bydd: yn sicrhau bod y bobl, y sgiliau a'r gefnogaeth yn eu lle i alluogi'r Bwrdd Iechyd i gyflenwi ar ei ddyletswydd statudol i alluogi unrhyw un sy'n derbyn gwasanaethau'r Bwrdd Iechyd i wneud hyn yn ein hieithoedd swyddogol; yn amlinellu mewn dull clir a thryloyw'r trefniadau ar gyfer cynllunio, datblygu a rheoli adnodd sgiliau dwyieithog y sefydliad; a darparu aelodau staff gydag ystod o gyfleoedd dysgu a thiwtora sy'n eu galluogi i ddatblygu eu sgiliau iaith Gymraeg mewn modd sydd bob amser wedi'i deilwra i angen y busnes a, hyd y mae'n bosibl, eu hanghenion personol.

Mae'r adroddiad hwn yn dangos y cynnydd a wnaed wrth briflifo'r iaith Gymraeg a chynyddu'r defnydd o Gymraeg a dwyieithrwydd wrth ddarparu ein gwasanaethau ac o fewn eu swyddogaethau gweinyddol yng nghyfnod yr adroddiad. Fodd bynnag, bydd yn rhaid i'r Bwrdd Iechyd gynnal y momentwm i sicrhau gweithredu Safonau'r Iaith Gymraeg yn gyson.

Datblygiadau Gwasanaethau a Llwyddiannau Allweddol

Gwasanaethau Dwyieithog Ar-lein

Ym mis Ionawr 2020, lansiodd y Bwrdd Iechyd ei wefan ar system reoli cynnwys newydd a ddatblygwyd gan GGGC (Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru), *Mura*, sy'n cynnwys swyddogaeth cwbl ddwyieithog.

Mae rhyngwyneb y wefan yr un peth yn y ddwy iaith. Mae'r dyluniad o'r un ansawdd o safbwynt lliw, maint, ffont a fformat testun. Mae monitro rheolaidd yn sicrhau cydymffurfiaeth barhaus er bod cyfaint y cynnwys yn parhau i achosi her sylweddol.

Roedd adeiladu'r wefan Gymraeg yn broses hynod hir a chymhleth. Fodd bynnag, rydyn ni'n cydnabod mai'r wefan Gorfforaethol mae'n bosibl yw'r llwyfan gwybodaeth allweddol ar gyfer defnyddwyr ein gwasanaethau ac, ar ôl ei lansio, roedd defnyddwyr yn gallu cael mynediad i bob agwedd o'r wefan yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Ym mis Mehefin 2019, roedd y Bwrdd Iechyd yn sefydlu Cyfrifon Cyfryngau Cymdeithasol ar gyfer Facebook, Twitter, Instagram a YouTube. Blwyddyn ar ôl eu llunio, mae ein cyfrifon Cyfryngau

Cymdeithasol Cymraeg wedi ennill nifer cynyddol o ddilynwyr. Er bod y nifer o bobl o gymharu gyda'u cymheiriaid Saesneg eu hiaith heb baralel, mae'r Bwrdd Iechyd yn cydnabod eu bod yn eu babandod ac maen nhw'n gyffrous i weld cynnydd mewn dilynwyr wrth i ni barhau i ymgysylltu gyda'n cymuned Cymraeg eu hiaith.

Cyfrif Cyfryngau Cymdeithasol	Nifer y dilynwyr
Facebook cyfrwng Cymraeg	52
Facebook Cyfrwng Saesneg	99,001
Twitter Cyfrwng Cymraeg	131
Twitter Cyfrwng Saesneg	18,400
Instagram Cyfrwng Cymraeg	54
Instagram Cyfrwng Saesneg	6,500

Ers mis Mehefin 2019, defnyddiwyd ein cyfrifon Cymdeithasol i hyrwyddo ymgyrchoedd dwyieithog sianeli Cymraeg a Saesneg. Roedden ni'n cefnogi Diwrnod Hawliau'r Iaith Gymraeg dwyieithog ar 12 Rhagfyr 2019 ar bob cyfrif Cyfryngau Cymdeithasol a'n gwefannau mewnol ac allanol, oedd yn amlygu hawliau ein staff a'n cleifion i gael gwasanaethau bob dydd drwy gyfrwng y Gymraeg.

Diwrnod Shwmae 2019

Rhowch gynnig arni..
Give it a go..

Wrth baratoi ar gyfer 'Diwrnod Shwmae' ar 15 Hydref 2019, roedden ni'n creu ymgyrch wythnos gyda holl aelodau'r

staff ar thema Cwpan Rygbi'r Byd. Roedd cynrychiolwyr staff o 'rhoi cyfle i'r Gymraeg' ar draws y Bwrdd Iechyd yn recordio negeseuon o gefnogaeth i Dîm Rygbi Cymru ynghyd â'u 'Shwmae'. Roedd yr ymgyrch yn ddull llwyddiannus o ymgysylltu'n bositif gydag aelodau'r staff ar draws holl safleoedd y Bwrdd

Iechyd ac yn caniatáu i staff gofleidio'r iaith a'r diwylliant Cymraeg gan ddangos eu balchder i fod yn Gymry. Roedd yr ymgyrch hwn hefyd yn caniatáu i'r Uned Iaith Gymraeg ganfod nifer o staff na wyddys cynt eu bod yn siarad Cymraeg ynghyd â'r rhai sy'n bwriadu dysgu Cymraeg neu wella eu sgiliau iaith.

Dychwelodd ein Hymgyrch poblogaidd 'Arwr y Gaeaf' y Bwrdd Iechyd am yr ail flwyddyn yn ystod Gaeaf 2019/20 ac roedden ni'n falch o allu ail-lansio'r ymgyrch hwn yn ddwyieithog.

I ddathlu Diwrnod Santes Dwynwen, roedden ni'n manteisio ar y cyfle i gael adborth ein staff ar y cyrsiau Blasu Cymraeg a hyrwyddir gan Goleg Gwent, ac yn rhoi eu cynnwys ar ein Sianeli Cyfathrebu oherwydd eu 'cariad' tuag at yr iaith Gymraeg. Defnyddiwyd ein llwyfannau Cyfryngau Cymdeithasol hefyd i hyrwyddo Dydd Miwsig Cymru ym mis

Chwefror gan ganolbwyntio'n benodol ar y prawf o'r cysur y mae cerddoriaeth Gymraeg yn ei gynnig i gleifion Dementia yn unol â'r Ymgyrch Cenedlaethol.

Datblygiadau Cyfieithu'r Iaith Gymraeg

Gwelodd y gwasanaeth cyfieithu gynnydd sylweddol yn y nifer o geisiadau cyfieithu eleni. Mae hyn yn adlewyrchu'r gwaith a wnaed i ymgysylltu gyda staff am Safonau'r Iaith Gymraeg a hyrwyddo'r gwasanaethau cyfieithu newydd sydd wedi'u caffael.

Yn ystod cyfnod yr adroddiad, cyfieithwyd cyfanswm o 825 o ddogfennau (637,671 gair) gan gwmni cyfieithu Dwyieithog Caerdydd yn unig. Mae'r Bwrdd Iechyd hefyd yn defnyddio gwasanaethau banc o gyfieithwyr allanol.

Mae cyfieithu llythyron apwyntiadau, dogfennau, ffurflenni, taflenni a gwybodaeth i gleifion ayyb yn digwydd yn gyflym iawn.

Mae rhaglen 3 blynedd o waith ar y gweill i gyfieithu gwybodaeth i gleifion wrth i'r dogfennau ddod i gyfnod adolygu. Bydd y ffigwr hwn yn cynyddu fesul blwyddyn i 100% wrth i'r holl daflenni gyrraedd dyddiad adolygu ar y cylch tair blynedd. Mae unrhyw daflen newydd yn cael ei chyfieithu'n awtomatig.

Carreg Filtir Cyfieithu Taflenni Gwybodaeth i Gleifion

Meh 2018	Rhag 2019	Gorff 2020
211 allan o gyfans wm o 639 33%	419 allan o gyfans wm o 615 68%	466 allan o gyfans wm o 600 78%

Yn ystod cyfnod yr adroddiad, mae is-grŵp Gohebiaeth GISG wedi arwain archwiliad ac adolygiad o lythyron safonedig a gynhyrchwyd gan y Bwrdd Iechyd, wedi cyfieithu 732 templed llythyr safonedig (ac eithrio llythyron a anfonwyd yn uniongyrchol i'w cyfieithu gan isadrannau) a hyfforddiant cynorthwyedig ar gyfer timau a glustnodwyd gyda Cheisiadau Clinigol yn ymwneud ag aseinio llythyron deublyg yn ddwyieithog. Mae'r grŵp hefyd wedi cynnal archwiliadau mewnol i sicrhau nad yw golygu llythyron yn effeithio ar gyflenwi llythyron dwyieithog.

Mae staff yn derbyn nodiadau atgoffa'n rheolaidd am gyfathrebu yn newis iaith y llythyrwr a chyhoeddwyd Canllawiau ar *Gyfathrebu'n Ddwyieithog* ar dudalennau mewnwyd benodol yr Iaith Gymraeg i gynorthwyo staff i gydymffurfio â'r gofynion hyn.

Gwasanaethau Gofal Sylfaenol

Sefydlwyd Is-grŵp Gwasanaethau Cymuned Gofal Sylfaenol sy'n adrodd yn ôl i'r GISG i roi sicrwydd i'r Grŵp bod y Bwrdd Iechyd yn cydymffurfio â gofynion y Safonau a bod cynnydd yn parhau yn erbyn y cyd Fframwaith *Mwy na Geiriau*.

Mae Contractwyr Gofal Sylfaenol (GS) (h.y. Meddygon Teulu, Deintyddion, Fferyllwyr ac Optegwyr) yn contractwyr annibynnol, hunangyflogedig nid yn gyflogai i'r Bwrdd Iechyd. Mae'r Bwrdd Iechyd yn parhau i adeiladu ar y perthnasoedd sydd wedi'u meithrin gyda'r contractwyr a'u staff a bydd yn parhau i'w hannog a'u cefnogi wrth gyflenwi gwasanaeth dwyieithog. Bydd y Bwrdd Iechyd yn sicrhau pa ddimensiwn ieithyddol sy'n cael ei ystyried ym meysydd canlynol ei wasanaethau:

- Mewn safonau gofal
- Mewn rhaglenni gwella
- Mewn modelau practis newydd
- Mewn datblygiad gweithlu

Mae'r SIG wedi darparu Hyfforddiant Ymwybyddiaeth yr Iaith Gymraeg i'r Tîm PC. Cafodd dderbyniad da a rhoddodd gyfle i'r staff ddatblygu eu dealltwriaeth o'r Safonau a chodi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd priflifo'r iaith Gymraeg mewn gwasanaethau PC. Cynnwys yr adborth:

"Rhoddodd yr hyfforddiant agwedd fwy positif i mi tuag at yr iaith Gymraeg."

"Roedd yr hyfforddiant yn ddefnyddiol gan iddo roi enghreifftiau ymarferol pam bod rhoi sgiliau iaith sylfaenol i staff yn angenrheidiol i helpu cleifion a all deimlo'n ynysig oherwydd rhwystrau iaith mewn lleoliad gofal iechyd."

Mae'r Tîm PC yn parhau i godi ymwybyddiaeth o'r ffaith ei bod yn bwysig bod contractwyr annibynnol yn darparu gwasanaeth dwyieithog ac i gynghori uwch bartneriaid/ reolwyr i hyrwyddo hyn ymhlith eu gweithlu. Mae'r Tîm PC, ochr yn ochr â'r UIG wedi datblygu pecyn gwybodaeth ar gyfer contractwyr annibynnol sy'n cynnwys:

- Ymwybyddiaeth o'r dyletswyddau a roddir ar Gontractwyr Annibynnol
- Offer ac adnoddau defnyddiol (fel cyfarchion Cymraeg sylfaenol, posterï Cynnig Gweithredol, canllawiau cyfieithu ayyb))
- Cyfeirio at wasanaethau, a
- Ffurflenni i gontractwyr i gasglu gwybodaeth.

Cyhoeddwyd y pecyn hwn ar y fewnrwyd ac mae'n cael ei ddiweddarau'n rheolaidd a'i ddatblygu'n barhaus yn unol â newidiadau, adborth a dderbynnir a mwy o wybodaeth.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn annog ac yn codi ymwybyddiaeth o'r Iaith Gymraeg yn barhaus drwy sesiynau 'Datblygiad Proffesiynol Parhaus'

(DPP) i'r holl contractwyr annibynnol. O fis Ionawr 2020, mae'r Tîm PC wedi cynnwys yr iaith Gymraeg fel rhan o'r rhaglen DPP ar gyfer contractwyr annibynnol ac mae'r Tîm PC yn cynnal cyflwyniadau Ymwybyddiaeth yr Iaith Gymraeg sylfaenol i Rwydweithiau Gofal yn y Gymdogaeth (RhGyG) gan gynnwys dyletswyddau, amcanion, cefnogaeth ac adborth. Hefyd, yn ystod cyfnod yr adroddiad, mae'r SIG wedi mynychu achlysuron DPP ar gyfer Deintyddfeydd Cyffredinol a thimau Fferyllfeydd.

Mae nwyddau *Iaith Gwaith*, fel laniardau a phinnau lapel, yn cael eu dosbarthu drwy'r Tîm PC ac ar gael i contractwyr o wneud cais.

Cymerwyd camau pendant i gynyddu amlygrwydd yr iaith Gymraeg o fewn lleoliadau Gofal Sylfaenol ac mae nifer o ddarparwyr Gofal Sylfaenol - Meddygfeydd yn benodol - wedi defnyddio'r gwasanaeth cyfieithu i gael cyfieithiadau o arwyddion, hysbysebion a thaflenni newyddion. I sicrhau bod y camau hyn yn cael eu cymryd ar draws Gwent, mae'r UIG ar hyn o bryd yn sefydlu gweithlu gyda chlwstwr Gogledd Torfaen i greu canllawiau cyfieithu i contractwyr ynghyd â geirfa o dermau ac adnoddau cyffredin i gefnogi cyfieithu arwyddion a hysbysebion. Bydd y peilot hwn, os bydd yn llwyddo dros y flwyddyn nesaf, yn cael ei dreiglo i glystyrau eraill.

Yn ystod cyfnod yr adroddiad, anfonwyd holiadur gan y Tîm PC i sefydlu pa wasanaethau sy'n cael eu cyflenwi drwy gyfrwng y Gymraeg ymhlith y Contractwyr Annibynnol.

Mae ymgysylltu gyda Chontractwyr Annibynnol yn parhau i sicrhau cwblhau'r holiadur. Fel o 11.11.2019:

Mae 70/76 meddygfa wedi ymateb
71/79 Deintyddfa wedi ymateb
67/130 Fferyllfa wedi ymateb

I sicrhau bod y Bwrdd Iechyd yn cysylltu â'u budd-ddeiliaid yn eu dewis iaith mae'r Tîm PC hefyd wedi cysylltu â Chontractwyr o Annibynnol i gael dewis Cymraeg a/neu Saesneg ganddyn nhw o safbwynt yr ohebiaeth y maen nhw fel Practis yn ei derbyn oddi wrth y Bwrdd Iechyd.

Mae adolygiad o wasanaethau Optometryddion ar y gweill a bydd yr holl ddata'n cael ei ddiweddarw wrth a phryd i'r dewisiadau newid.

Mae 76/76 Meddygfa Teulu wedi ymateb ac wedi datgan eu dewis. Ar hyn o bryd, dywedodd pob un mai 'Saesneg' yr oedd yn ei ffafrio.

Mae 46/80 Practis Deintyddol wedi ymateb ac wedi datgan eu dewis. Ar hyn o bryd, dywedodd pob un mai 'Saesneg' yr oedd yn ei ffafrio.

Mae 50/130 Fferyllfa wedi ymateb ac wedi datgan eu dewis. Ar hyn o bryd, dywedodd pob un mai 'Saesneg' yr oedd yn ei ffafrio.

Cleifion Preswyl

Yn ystod cyfnod yr adroddiad, roedd y SIG yn cynnal archwiliad ciplun o'r holl Wardiau Gofal Wedi'i Drefnu a Heb ei Drefnu yn Ysbyty Nevill Hall ac Ysbyty Brenhinol Gwent i:

- Adolygu argaeledd arwyddion dwyieithog, hysbysebion a gwybodaeth i gleifion;
- Werthuso ymwybyddiaeth staff o'r egwyddor 'Cynnig Gweithredol';
- Adolygu trefniadau ar gyfer cofnodi dewis iaith;
- Adolygu'r defnydd o nwyddau Working Welsh o fewn y gweithle

Arweiniodd Dadansoddiad Gofod at greu cynlluniau gweithredu ar lefel leol i sicrhau bod camau pendant yn cael eu cymryd er mwyn cynyddu amlygrwydd yr iaith Gymraeg yn y wardiau a sicrhau cynnig gweithredol o Gymraeg i gleifion preswyl.

Mae'r egwyddor "Cynnig Gweithredol" yn rhan o'r dogfennau craidd o fewn y ffurflenni asesiad nyrsio ac mae'r maes hwn wedi'i osod ar dudalen flaen y dogfennau. Bydd ymgysylltiad staff am bwysigrwydd cofnodi dewis iaith claf i hyrwyddo cyflawni'r "Cynnig Gweithredol" yn flaenoriaeth yn y flwyddyn ariannol nesaf er mwyn sicrhau bod gwasanaethau yn y dewis iaith yn cael eu cynnig yn rhagweithiol. Mae trefniadau hefyd ar gael i gadarnhau bod y wybodaeth hon wedi'i chynnwys ar y llwybr gofal gweinyddol a bod y wybodaeth hon yn cael ei chadw'n electronig ac o fewn ffeiliau personol.

Gweithio Cydweithredol

Ffrind i Mi

Mae'r UIG wedi parhau i weithio'n agos gyda'r fenter Ffrind i Mi. Menter partneriaeth sy'n cynnwys y Bwrdd Iechyd, Awdurdodau Lleol, Mudiadau Gwirfoddol, Coleg Gwent, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Cymdeithasau Tai, Age Cymru, SSAFA a Fforwm y Cyn-Filwyr. Gyda'r nod o ddatblygu cymunedau tosturiol, mae'r Mudiad Gwirfoddol bod yn Ffrind, yn cynorthwyo ac yn cefnogi cleifion yn ein rhwydwaith o Ysbytai. Mae'r SIG yn darparu hyfforddiant Ymwybyddiaeth yr Iaith Gymraeg ym mhob cyfarfod Sefydlu Gwirfoddolwyr i sicrhau bod gwirfoddolwyr yn ymwybodol o'r egwyddor Cynnig Gweithredol ac mae gwirfoddolwyr sy'n siarad Cymraeg yn derbyn nwyddau Working Welsh.

Mae'r UIG a'r Tîm Ffrind i Mi yn cydweithio gydag ysgol Cyfrwng Cymraeg i ddatblygu Gêm Gardiau Gymraeg er mwyn i wirfoddolwyr ei chwarae gyda'r cleifion y maen nhw'n gwneud ffrindiau â nhw, gyda'r nod o ymgysylltu gyda chleifion Cymraeg eu hiaith a dysgu ymadroddion sylfaenol i wirfoddolwyr a chleifion. Bydd y gêm yn cael ei lansio yn y flwyddyn ariannol ac mae'r Bwrdd Iechyd yn edrych ymlaen at werthuso ei chynnydd yn adroddiad 2020/21.

Heddlu Gwent

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi meithrin perthynas waith bositif gyda Heddlu Gwent yn ystod cyfnod yr adroddiad. Gwahoddwyd SIG Heddlu Gwent i roi cyflwyniad ar ei ymgyrch iaith Gymraeg llwyddiannus i GISG y Bwrdd Iechyd ac roedd y Bwrdd Iechyd hefyd yn barod i gefnogi digwyddiad Ein Hiaith Heddlu Gwent. Gobeithiwn allu parhau i rannu a hyrwyddo enghreifftiau o arfer da gyda sefydliadau i ysbrydoli ac annog arloesi.

Hefyd, mae cydweithio gyda Heddlu Gwent wedi esgor ar lansio **PartnerIAITH**, rhwydwaith siaradwyr a dysgwyr Cymraeg. Gan fod ein staff yn aml yn dod i gysylltiad, yn arbennig o fewn ein gwasanaethau brys, roedd yn ymddangos yn addas i ymestyn y rhwydwaith hwn ar draws y ddau sefydliad er mwyn cynyddu'r defnydd o Gymraeg o fewn y gweithle ac annog ein staff i gyfathrebu'n ddwyieithog

gyda'i gilydd.

Sefydliadau a Ffora Iaith Gymraeg

Mae'r SIG yn parhau i fynychu Ffora Iaith Gymraeg ar draws Gwent er mwyn meithrin perthynas waith positif gyda mudiadau a budd-ddeiliaid iaith Gymraeg. Mae mynychu'r Ffora hyn yn caniatáu i'r Bwrdd Iechyd weld y gwaith sy'n cael ei wneud gan sefydliadau partner yn y cymunedau rydyn ni'n eu gwasanaethu ynghyd ag anghenion newidiol ein defnyddwyr gwasanaethau.

Yn ystod cyfnod yr adroddiad, mae'r Bwrdd Iechyd hefyd wedi comisiynu gwasanaethau Menter Iaith Blaenau Gwent, Torfaen a Mynwy i ddarparu sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg ychwanegol i . Cafodd y rhain dderbyniad positif. Gobeithiwn ddatblygu'r gwaith hwn ymhellach yn y flwyddyn ariannol nesaf mewn siroedd eraill er mwyn gwireddu un o'r amcanion yn ein Cynllun Pum Mlynedd; Cynyddu'r Cynnig o Ymgynghoriadau Clinigol drwy gyfrwng y Gymraeg.

Gweithio gydag ysgolion a cholegau

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi parhau i ymgysylltu gyda phobl ifanc a myfyrwyr o fewn ein cymuned ac wedi mynychu sawl Achlysur Gyrfaoedd yn ystod blwyddyn 2019/20, gan gynnwys Ffair Yrfaoedd flynyddol y Bwrdd Iechyd. Mae'r UIG yn bresenoldeb amlwg yn yr achlysuron hyn sydd wedi rhoi cyfleoedd i'r SIG i ymgysylltu gyda phobl ifanc o ysgolion a cholegau cyfrwng Cymraeg a Saesneg. Mae presenoldeb yn yr achlysuron hyn hefyd wedi caniatáu i ni hyrwyddo pwysigrwydd darpariaeth gofal iechyd a chymdeithasol, manteision dwyieithrwydd fel sgil cyflogaeth werthfawr a'u hannog i ystyried y GIG a'r Bwrdd Iechyd fel cyflogwr yn y dyfodol.

Ar ôl canslo cynlluniau ar gyfer ein diwrnodau integredig blynyddol mewn ysgolion Cynradd Cyfrwng Cymraeg lleol a digwyddiadau gyrfa pellach eleni oherwydd pandemig Covid, mae Uned yr Iaith Gymraeg wrthi'n adolygu prosesau gwaith i archwilio cyfleoedd posibl i ymgysylltu ag ysgolion a cholegau dros y flwyddyn i ddod gan ddefnyddio gwahanol lwyfannau. Mae hyn yn cynnwys cynhyrchu

cynnwys dwyieithog mewn partneriaeth â Gyrfa Cymru, gweithio gyda busnesau lleol, cyflogwyr ac alumni i gofnodi vlogs byr a chyfweliadau fideo, a fydd yn cael eu rhannu ag ysgolion ar draws ardaloedd y Bwrdd Iechyd a Chymru.

Prosiect Cymraeg i Blant

Mae **Cymraeg i blant** (sy'n cael ei reoli gan y Mudiad Meithrin, y darparydd blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg) yn un o brif bartneriaid strategaeth iaith Gymraeg #Cymraeg 2050 i hyrwyddo buddiannau cynnar gofal plant ac addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae'r siwrne ddwyieithog yn dechrau gyda Cymraeg i blant, y Grwpiau Ti a Fi (grŵp mam a'i phlentyn cyfrwng Cymraeg) a'r Cylchoedd Meithrin lle mae 80% o'r plant yn dod o gartrefi lle mae Saesneg yn cael ei siarad fel y brif iaith. Y nod cyffredinol felly yw cynyddu'r nifer o blant 3-4 oed sy'n siarad Cymraeg a chynyddu'r nifer o blant 7 oed sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg.

Gyda thîm o 25 swyddog cefnogi ar draws Cymru a 6 swyddog cefnogi'n gweithio ar draws siroedd ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, rhennir gwybodaeth, cyngor a chymorth gyda darpar rieni a rhieni newydd am fanteision bod yn ddwyieithog o adeg y geni. Sefydlwyd partneriaethau da gyda'r timau Bydwreigiaeth ac Ymwelwyr Iechyd Lleol. Mae'r ffolder nodiadau Bydwreigiaeth Cymru Gyfan, cerdyn sganio a'r Llyfr Cofnodion Iechyd Plentyn yn cael ei noddi gan Cymraeg i blant ac mae'n cyfeirio rhieni drosodd at ei Safleoedd Cyfryngau Cymdeithasol i gael mwy o wybodaeth.

Yn ystod 2019-20, mae'r timau Bydwreigiaeth yn Ysbyty Brenhinol Gwent, Ysbyty Sir Griffithstown, Ysbyty Nevill Hall, Ysbyty Ystrad Fawr, ac Ysbyty Aneurin Bevan wedi cydweithio'n agos gyda Swyddogion Cymraeg i blant, gydag ymweliadau rheolaidd a mewnbwn i'r clinigau cyn-genï, grwpiau fel ioga beichiogrwydd (Nevill Hall) a sesiynau crefft rhieni (yn Ysbyty Brenhinol Gwent). Gwahoddwyd swyddogion lleol hefyd i fynychu cyfarfodydd tîm Ymwelwyr Iechyd i rannu mwy o wybodaeth am wasanaethau lleol y cynllun.

Felly, ffurfiwyd partneriaethau cadarn gydag Ymwelwyr Iechyd Lleol a Nyrsys Meithrinfa'r Gymuned i atgyfeirio rhieni drosodd at grwpiau Cymraeg i blant.

Yn ystod 2019-20, cynhaliwyd cyfanswm o 632 grŵp tyllino babanod, ioga babanod a hwiangerddi Cymraeg grwpiau arwyddo yn yr ardaloedd canlynol:

- Caerffili: Rhymni, Bargoed, Ystrad Mynach, Caerffili, Risga
- Blaenau Gwent: Glyn Ebwy, Aberbeeg, Tredegar,
- Casnewydd: Ponthir, Pillgwenlly, Malpas, Caerllion,
- Torfaen: Cwmbrân, Pontypŵl, Blaenafon
- Sir Fynwy: Y Fenni, Rhaglan, Brynbuga, Casgwent, Caldicot

ac roedd cyfanswm o 4,643 rhiant yn ymgysylltu gyda gwasanaethau Cymraeg i Blant.

Ynghyd â chynyddu hyder rhieni i ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u plant, mae'r grwpiau hefyd yn llwyfan i rannu llyfrau Cymraeg a dwyieithog, gwybodaeth am y sianel blant Cyw ar S4C, sut i fynychu cyrsiau Dysgu Cymraeg lleol drwy Ddysgu Cymraeg, a digwyddiadau teuluoedd sy'n cael eu trefnu gan Cymraeg i blant, Menter Iaith, yr Urdd a phartneriaid.

Gellir cael mwy o wybodaeth ar:

Facebook- @CymraegforKids

Meithrin.cymru

llyw.cymru/cymraeg

Adborth gan rieni:

"Rydw i wirioneddol wedi mwynhau'r sesiynau hyn ac nid wyf wedi methu un. Mae fy ngŵr a finnau'n canu'r caneuon Cymraeg gartref er nad yw fy ngŵr yn siarad gair o Gymraeg".

"Roedd y sesiynau'n hynod addysgol ac yn cael eu cyflwyno mewn modd oedd yn hwyliog, yn ymgysylltu ac yn meithrin datblygu perthnasoedd rhwng rhieni a babanod a chyfeillgarwch gydag eraill. Roedd fy mabi a fi'n cael croeso mawr ac yn teimlo'n gyfforddus ac ar ôl ceisio dysgu Cymraeg fy hun cyn hyn (heb

fod yn llwyddiannus iawn yn anffodus) rydw i nawr yn hyderus wrth ganu yn y sesiynau a gyda fy mabi gartref. Hyd yn oed wrth glywed y caneuon yn y Saesneg y tu allan i'r sesiynau, rydw i'n aml yn clywed y gân Gymraeg gyfatebol yn fy mhen. "

"Roedd fy mab yn hoffi'r sesiynau hyn ac rydym wedi bod yn defnyddio'r technegau ioga gartref ynghyd â'r caneuon Cymraeg"

Materion yn Codi yn ystod cyfnod yr adroddiad

Ymddeoliad y Swyddog Iaith Gymraeg

Yn dilyn 13 mlynedd o wasanaeth fel Swyddog Iaith Gymraeg yn BIPAB, roedd Rhiannon Davies yn ymddeol ym mis Mehefin 2020.

Ar ôl gyrfa hir yn ein gwasanaethau Iechyd Meddwl, Rhiannon Davies oedd y Swyddog Iaith Gymraeg gyntaf i'w phenodi o fewn GIG Cymru ac mae wedi chwarae rhan bwysig wrth helpu i sicrhau bod cleifion Cymraeg eu hiaith, eu teuluoedd, y cyhoedd a'r staff yn gallu cael gwasanaeth dwyieithog.

Yn 2015, derbyniodd Rhiannon Fedal yr Ymherodraeth Brydeinig am wasanaethau i hyrwyddo'r iaith Gymraeg yn y GIG yn Ne Ddwyrain Cymru. Mae'n gyn Gadeirydd Menter Iaith yn ardaloedd Sir Fynwy, Torfaen a Blaenau Gwent, mudiad sy'n ceisio codi proffil yr iaith Gymraeg ar lefel gymuned. Roedd Rhiannon hefyd yn gweithredu fel Cadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Gymraeg Y Fenni.

Yn 2016, derbyniodd Rhiannon wobwr y Cadeirydd yng Ngwobrau Cydnabod Staff BIPAB ac roedd yn weithredol mewn gweithio gydag eraill i sicrhau Eisteddfod Genedlaethol hynod lwyddiannus pan gafodd ei chynnal yn Y Fenni. Anrhydeddwyd Rhiannon gan Orsedd y Beirdd yn yr Achlysur Cenedlaethol hwn am ei chyfraniad i fywiogrwydd y Gymraeg o fewn Sir Fynwy.

Mae'r Bwrdd Iechyd a'r UIG yn dymuno ymddeoliad hir a hapus i Rhiannon o'i rôl fel Swyddog Iaith Gymraeg.

Covid-19

Mae'r pandemig Covid-19 wedi achosi nifer o newidiadau i fywyd bob dydd ein defnyddwyr gwasanaethau a'n staff ynghyd â'r modd y mae

ein gwasanaethau'n gweithredu mewn cyfnod hynod fyr. Mae newidiadau a fyddai wedi cymryd misoedd neu hyd yn oed blynnyddoedd i ddigwydd, wedi'u cyflenwi mewn ychydig fisoedd. Wrth i lwyth gwaith Covid-19 a'r pwysau cysylltiol ar y system iechyd leihau, bydd yn rhaid i nifer o wasanaethau a gafodd eu gohirio, gael eu hadfer,. Mae'n bosibl y bydd yn rhaid gwrthdroi rhai addasiadau i gyflenwi gwasanaethau, eraill eu parhau am gyfnod cyfyngedig a hyd yn oed eraill sy'n ymddangos yn effeithlon, diogel a buddiol gael eu hymgorffori mewn arferion ôl-pandemig arferol.

O safbwynt gweithredu Safonau'r Iaith Gymraeg, mae'r Bwrdd Iechyd wedi parhau'n gadarn i'w ymrwymiad o ddarparu gwasanaethau iaith Gymraeg, lle mae'n bosibl, i bobl Gwent ac mae'n cydnabod bod darparu gwybodaeth a gwasanaethau yn eu dewis iaith hyd yn oed yn fwy hanfodol yn yr amgylchiadau hyn. Fodd bynnag, mae effaith y pandemig ar alluedd i gyflenwi gwasanaethau, yr angen am gyfyngu ar gyfarfodydd ar sail cyfleusterau (gan gynnwys hyfforddiant a chyfarfodydd nad sy'n hanfodol) am resymau diogelwch a galluedd a ffocws ar Bellhau Cymdeithasol yn y gweithle tra bod Covid-19 yn parhau i fod yn bresennol yn ein cymunedau, wedi bod yn sylweddol ac mae cynnal y momentwm a grëwyd cyn-pandemig wedi bod yn heriol. Fodd bynnag, mae'r argyfwng wedi caniatáu i'r UIG edrych ar heriau newydd mewn dulliau gwahanol i weld beth allai fod yn effeithlon neu a fyddai'n ychwanegu gwerth ac mae'n awr yn hanfodol ein bod yn gweithredu'r newidiadau hyn a all gael effaith positif ymhell i'r dyfodol. Er enghraifft, mae defnydd helaethach o dechnoleg ar gyfer hyfforddiant a chynnal cyfarfodydd dwyieithog wedi caniatáu i'r UIG ail werthuso ble gall technoleg greu cyfleoedd ychwanegol i gyfrannu at ein targedau tymor hir o ddatblygu sgiliau iaith Gymraeg ein gweithlu a chynyddu 'cynnig gweithredol' Cymraeg i'n defnyddwyr gwasanaethau.

Mae'r pandemig wedi dangos y gellir cyflwyno ymyraethau drwy dechnolegau digidol a gall gynnig pethau eraill effeithlon i rai rhyngweithiadau wyneb yn wyneb gyda darparwyr. Gellir defnyddio moddolrwydd digidol i rannu a chyfnewid gwybodaeth wedi'i thargedu'n gyflym, naill ai ar gyfer hyfforddiant a chefnogi'r gweithlu, galluogi cyfathrebu cyfoed i gyfoed neu weithredu arolygon i fonitro darparu a chyflenwi gwasanaeth monitro.

O gofio hyn, yn unol â'n harolwg digidol ac fel rhan o'r siwrne barhaus i ddarparu gwell offer cyfathrebu a chydweithio i'n staff, bydd yr UIG

yn blaenoriaethu ymchwiliad i dechnolegau digidol i gefnogi gweithredu'r Safonau dros y flwyddyn nesaf, i gynnwys:

- Y defnydd o swyddogaethau cyfieithu ar lwyfannau ceisiadau am swyddi ac offer cyfathrebu a chydweithio;
- Y defnydd o offer cyfathrebu a chydweithio digidol i hyrwyddo cyfarfodydd dwyieithog;
- Y defnydd o offer cyfathrebu a chydweithio digidol i wella'r rhwydwaith [PartnerIAITH](#);
- Y defnydd o foddolrwydd digidol i rannu a chyfnewid gwybodaeth wedi'i thargedu'n gyflym a darparu arweiniad ar weithredu'r Safonau;
- Manteisio ar gyfres o gyrsiau digidol yn cael eu datblygu gan ddarparwyr hyfforddiant allanol;
- Symud tuag at Sefydlu Corfforaethol digidol, cwbl ddwyieithog.

Crynodeb 1: Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Gellir darllen arddangosiad ffurfiol y Bwrdd Iechyd gyda safonau Cyflenwi Gwasanaethau o fewn ein [Protocolau Iaith Gymraeg](#).

Mae adolygiad o'n cydymffurfiaeth o Safonau Cyflenwi Gwasanaethau'n arddangos y cynnydd positif a waned gan y Bwrdd Iechyd wrth gyflenwi gwasanaethau dwyieithog i aelodau'r cyhoedd. Fodd bynnag, mae'n dal i fod yn glir nad yw gwasanaethau'r Bwrdd Iechyd yn cydymffurfio'n gyson. Gan fod y corff o safonau'n berthnasol i wasanaethau llinell flaen, bydd y safonau hyn yn aros yn flaenoriaeth i ni.

Er mwyn monitro cydymffurfiaeth yn well ac i sicrhau gweithredu'r Safonau ar draws gwasanaethau'n gyson, mae'r GISG wedi sefydlu is-grwpiau i gyflawni agweddau penodol o fusnes y Grŵp Strategol ar ei ran. Bydd y grwpiau hyn yn rhoi sicrwydd i'r Grŵp bod y Bwrdd Iechyd yn cydymffurfio gofynion Safonau Cyflenwi Gwasanaethau a bod cynnydd yn parhau yn erbyn y cyd-Fframwaith *Mwy na Geiriau*.

Mae Is-adrannau'n hybu pwysigrwydd yr egwyddor 'cynnig gweithredol' drwy ofyn i staff, fel rhan o'r broses Adolygu Datblygiad Gwerthuso Personol Personal Appraisal Development Review (PADR), sut maen nhw'n cefnogi anghenion ieithyddol a diwylliannol siaradwyr Cymraeg. Nod y rhain yw i staff ddatblygu gwybodaeth waith sy'n gymesur i'w rôl o ofynion Safonau'r Iaith Gymraeg wrth iddyn nhw fod yn gymwys i'r maes hwn.

Mae crynodeb o Safonau'r Iaith Gymraeg yn dal i fod ar gael i staff, contractwyr lleol a phrif fudd-ddeiliaid i sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r gofynion a'u rôl i'w gweithredu.

Mae hyfforddiant wedi'i dargedu wedi bod yn allweddol yn sicrhau parodrwydd trefniannol. Mae staff llinell flaen Derbynfa a ffôn wedi derbyn Cyrsiau Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg a 'Croeso a Chyfarch' wedi'u teilwrio i'w gwasanaethau. Cafodd y rhain dderbyniad da ac maen nhw wedi cynyddu hyder o fewn y gweithlu wrth gyfathrebu gyda'n defnyddwyr Cymraeg eu hiaith.

Rydyn ni'n parhau i gydweithio gyda'n cydweithwyr ym Mhartneriaeth Cyd-wasanaethau GIG Cymru (NWSSP), gan ddefnyddio Fframwaith Asesu Caffael Cynaliadwy'r Sector Cyhoeddus I atgyfnerthu wrth gyfathrebu gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg I gadarnhau ei fod yn hanfodol i eraill gyflenwi gwasanaethau.

Gwneir darpariaeth ar gyfer yr Iaith Gymraeg ym mhob cytundeb yn unol ag Amodau a Thelerau safonol GIG, Cymal 51:

'Mae'r Contractwr yn gwarantu ac yn addo na fydd yn cyflawni'r Cytundeb hwn mewn modd na fydd yr Awdurdod nac unrhyw Fuddiolwr arall yn torri ei oblygiadau o safbwynt yr iaith Gymraeg gan gynnwys ond yn gyfyngedig i'w oblygiadau o fewn Deddf Llywodraeth Cymru 2006, Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 na Mesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011.'

Yn ystod blwyddyn yr adroddiad, roedd y Bwrdd Iechyd yn cyflenwi 214 cytundeb ac roedd 100% o'r rhain yn cydymffurfio gydag Amodau a Thelerau safonol y GIG.

Mae'r SIG yn parhau i hyrwyddo'r safonau ymhlith partneriaid, mudiadau gwirfoddol a chontractwyr. Mae monitro ansawdd gwasanaethau iaith Gymraeg gan y Bwrdd Iechyd yn unol â'r holl safonau cyflenwi gwasanaethau gan gontractwyr trydydd parti o fewn Gofal Sylfaenol yn cael effaith positif yn cefnogi gweithredu Safonau'r Iaith Gymraeg. Mae'r camau a gymerir yn parhau i sicrhau deialog parhaus rhwng contractwyr a'n UIG yn ein cyfarfodydd Rhwydwaith Gofal yn y Gymdogaeth (RhGyG).

Mae hunanasesiad o ansawdd gwasanaethau iaith Gymraeg a gyflenwir gan y Bwrdd Iechyd y parhau i fod yn flaenoriaeth. Mae ystyriaethau'r iaith Gymraeg yn rhan annatod o broses archwilio Safonau Iechyd a Gofal blynyddol cenedlaethol ac mae'n offeryn hanfodol i fonitro profiad unigolion sy'n defnyddio ein gwasanaethau ynghyd â lefel ymwybyddiaeth staff o safbwynt gofynion yr Iaith Gymraeg.

Mae'r archwiliad yn cynnwys y cwestiwn canlynol i bob un sy'n defnyddio'r Gwasanaeth: **"Yn ystod eich arhosiad, oeddech chi'n cael y cyfle i siarad Cymraeg â'r staff os oeddech angen gwneud hynny?"** Dyma ganlyniad yr ymateb i'r cwestiwn gan 904 o Ddefnyddwyr y Gwasanaeth yn ystod cyfnod yr adroddiad:

**"Yn ystod eich arhosiad,
oeddech chi'n cael y cyfle i
siarad Cymraeg â'r staff os
oeddech angen gwneud..."**

Mae hefyd yn gofyn i staff: **"Os mai dewis iaith claf yw'r Gymraeg, ydy staff yn gwybod sut i gael hyd i aelod o'r staff sy'n siarad Cymraeg?"**

Y cydymffurfiaeth gyfartalog â'r cwestiwn ar hyn o bryd yw 100%.

Mae gwerthuso'r data a gasglwyd drwy Archwilio'n cadarnhau'r gwaith da a waned yn ystod cyfnod yr adroddiad yn ymgysyllgu gyda staff am eu gofynion o'r Safonau a sicrhau bod staff yn gwybod sut i gael hyd i aelod o staff sy'n siarad Cymraeg os mai iaith y claf yw Cymraeg. Fodd bynnag, mae'r data a gasglwyd am y claf yn gwireddu'r angen am gynyddu ymhellach amlygrwydd yr iaith Gymraeg mewn Lleoliadau Clinigol a sicrhau bod trefniadau ar gael i gofnodi'n well iaith ddewisol y claf a sicrhau "Cynnig Gweithredol" o'r Gymraeg.

Dros y 12 mis nesaf, bydd ffocws cynyddol ar archwilio mewnol a hunan-reoleiddio i gynnwys datblygu fframwaith monitro Safonau'r Iaith Gymraeg a luniwyd yn fewnol yn cynnwys cynlluniau gweithredu gwasanaeth modern ynghyd â dangosyddion perfformiad lleol ochr yn ochr â samplo ac ymchwil pen desg i fonitro cydymffurfiaeth. Bydd y meysydd a adolygir yn cynnwys argaeledd iaith Gymraeg ar dudalennau gwefan y Bwrdd Iechyd; gwasanaethau derbynfa, dewis iaith wrth gynnig gwasanaeth ffôn naill yn y Ganolfan Fwcio neu ar y Switsfwrdd neu â rhifau cyswllt sy'n cael eu cyhoeddi; Cyfryngau cymdeithasol - Twitter a Facebook; a dewis iaith yn dilyn ymholiad drwy e-bost. Bydd y canlyniadau'n cael eu hystyried yn ofalus a bydd y darganfyddiadau'n cael eu priflifo i mewn i'n strategaeth gwella yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Crynodeb 2: Safonau Gweithredol

Gellir darllen arddangosiad ffurfiol o gydymffurfiant y Bwrdd Iechyd gyda'r safonau Gweithredol o fewn ein [Protocolau Iaith Gymraeg](#).

Mae ein Tîm Datblygu Gweithlu a Datblygiad Trefniannol yn parhau i weithio i sicrhau bod cydymffurfiaeth ar draws nifer o'r Safonau Gweithredol yn cael i gynnal. Dros y cyfnod adrodd nesaf, bydd y Bwrdd Iechyd yn ceisio gwella'r ansawdd a gwneud gwell defnydd o'i data staffio er mwyn iddo allu bod yn fwy strategol a thargedu o fewn ei gynllunio datblygu gweithlu ac o fewn y dyraniad o adnoddau hyfforddiant.

Mae adolygu a chywiro tudalennau iaith Gymraeg penodol ar fewnwyd y Bwrdd Iechyd yn barhaus. Mae'r tudalennau hyn yn darparu gwasanaethau a deunydd cefnogi i hybu'r iaith Gymraeg ac i gynorthwyo cyflogai i ddefnyddio'r iaith Gymraeg.

Mae bathodynau lapel a chortyn yn cael eu rhoi i siaradwyr a dysgwyr Cymraeg gan helpu i hybu ac annog y defnydd o'r iaith Gymraeg ymhlith staff, cleifion a'r cyhoedd yn gyffredinol. Mae staff mewn meysydd clinigol yn cael iwniform gyda logo Working Welsh wedi'i bwytho arno.

Datblygwyd polisi am Ddefnyddio Cymraeg yn Fewnol gyda chyfeiriad arbennig at sut mae'n cael ei hybu a'i hyrwyddo o fewn y Bwrdd Iechyd ac yn codi ymwybyddiaeth o hawliau cyflogai i ddefnyddio Cymraeg yn y gweithle a'i gyhoeddi ar y fewnwyd yn unol â gofyn Safon 79.

Mae gwaith da hefyd yn digwydd i gefnogi staff Cymraeg eu hiaith i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle. Mae trefniadau amrywiol ar y gweill gan gynnwys mentoriaeth a chodi hyder drwy'r cynllun [PartnerIAITH](#), a hyrwyddo cyffredinol am bwysigrwydd defnyddio'r iaith.

Mae gwaith ar y gweill i adolygu a newid canllawiau a phrotocol i gadarnhau bod Is-adrannau'n cynnwys ystyriaeth iaith Gymraeg fel rhan o gynlluniau eu gweithlu yn unol â'r canllaw cynllunio GIG Cymru diweddaraf ynghyd â chymhwyso canllaw recriwtio iaith GYMraeg wrth nodi a ddylai swyddi newydd gael eu hysbysebu fel Cymraeg 'yn hanfodol' neu'n 'ddymunol'.

Crynodeb 3: Cynllun 5 Mlynedd - Cynyddu'r cynnig i gynnal Ymgynghoriad Clinigol yn y Gymraeg

Yn ôl gofynion Safon 110, mae'r Bwrdd Iechyd wedi cyhoeddi cynllun am gyfnod o 5 mlynedd yn amlinellu'r camau y bwriedir eu cymryd i gynyddu ein gallu i gynnig Ymgynghoriad Clinigol yn y Gymraeg. *Gellir darllen arddangosiad ffurfiol o gydymffurfiant gyda'r Safon 110 o fewn ein [Cynllun 5 Mlynedd](#)*

Wrth i'r Bwrdd Iechyd gyrraedd diwedd blwyddyn gyntaf ei gynllun 5 mlynedd, rydyn ni wedi dechrau gwneud cynnydd cyson yn erbyn rhai o'r amcanion, gan gynnwys:

- Comisiynu trydydd partïon i gynnig cyrsiau Iaith Gymraeg ychwanegol a Sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg;
- Tarddu ac archwilio banc o Ddehonglwyr Iaith Gymraeg I ddelio â chynnydd yn y cynnig o ymgynghoriadau iaith Gymraeg;
- Archwiliadau ciplun o feysydd clinigol wedi'u targedu i fonitro cydymffurfiaeth gyda'r Safonau;
- Cynyddu'r nifer o e-ddysgu iaith Gymraeg o fewn grwpiau staff wedi'u targedu.

Crynodeb 4: Safonau Creu Polisiâu

Mae Is-adrannau'n sicrhau bod ystyriaeth yn cael ei rhoi i'r iaith Gymraeg fel rhan annatod o'u proses i gynnal a gweithredu ar Asesiad Effaith Cydraddoldeb (AEC) ar gyfer pob polisi, strategaeth a datblygiad gwasanaeth. Mae hyn hefyd yn wir am bapurau sydd angen penderfyniad ac sy'n cael eu cyflwyno ar lefel Bwrdd. Mae'r broses o AEC yn galluogi'r sefydliad i ystyried effeithiau ei benderfyniadau, polisiâu neu wasanaethau ar wahanol gymunedau, unigolion neu grwpiau. Mae'n offeryn hanfodol i'n helpu i wella ansawdd gwasanaethau lleol ac i gyflawni anghenion y rhai sy'n eu defnyddio ynghyd â'n cyflogai. Mae'r AEC yn ystyried gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg yng nghyd-destun polisi arbennig ac yn sicrhau nad yw'r gofynion hyn yn cael eu tanseilio a'n bod yn manteisio ar bob cyfle i hybu'r defnydd o'r iaith Gymraeg. Mae adolygiad parhaus o ofynion yn unol â datblygiadau deddfwriaethol.

Mae AECau, ynghyd â chyfarwyddiadau'n ymwneud â safonau Creu Polisiâu, wedi'u cyhoeddi i staff drwy ganllaw a gyhoeddwyd ar fewnwyd ein staff. Er bod yr iaith Gymraeg yn cael ei hystyried ochr yn ochr ag ystyriaethau cydraddoldebau eraill, mae angen mwy o waith o hyd i atgyfnerthu amlygrwydd yr iaith Gymraeg ac i sicrhau bod prosesau'n ymwneud â safonau creu polisiâu'n cael eu dilyn yn gyson. Mewn ymateb i hyn, bydd y Bwrdd Iechyd yn canolbwyntio

-
- Y nifer o ddogfennau polisi newydd a diwygiedig (polisiau, canllawiau, gweithdrefnau ayyb.) yn ystod cyfnod yr adroddiad yw 202. O'r rhain, roedd 86 yn bolisiau newydd a diwygiedig.
 - Y canran o'r rhain lle rhoddwyd ystyriaeth i'r effaith y byddai'r polisi yn ei gael ar y defnydd o iaith Gymraeg yw 100%.
-

ymgysylltiad staff yn y maes hwn eto ac yn bwydo canllaw AEC i becyn o gyfathrebu staff wedi'i dargedu.

Crynodeb 5: Cadw Cofnodion

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi sylwi, drwy ei broses fonitro fewnol, ei fod yn cydymffurfio yn y maes hwn. Dros gyfnod yr adroddiad, mae'r Bwrdd Iechyd wedi gwella a phriflifo'r modd y mae'n cofnodi cwynion yn ymwneud â'r iaith Gymraeg a gwybodaeth am ddefnyddwyr gwasanaethau o safbwynt y dewis o iaith.

Hefyd, mae'r Bwrdd Iechyd wedi datblygu cynlluniau gweithredu gwasanaeth perfformiad graddfa RAG gyda'r Safonau'n cael eu priodoli'n uniongyrchol i feysydd gwasanaeth penodol i fonitro gweithredu safonau ar draws y sefydliad. Perchennog y cynlluniau gweithredu gwasanaethau hyn yw cynrychiolwyr meysydd gwasanaeth o fewn y GISG.

Crynodeb 6: Mwy na Geiriau

Datblygiad pwysig yn ystod y 12 mis diwethaf oedd symbyliad Fforwm Gwent *Mwy na Geiriau*. Mae wedi cyfarfod yn rheolaidd yn ystod cyfnod yr adroddiad ac wedi dechrau unwaith eto i greu'r momentwm angenrheidiol i gyflenwi ar y cyd y fframwaith strategol ar gyfer gwasanaethau iaith Gymraeg o fewn Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol ar draws Gwent. Y Bwrdd Iechyd oedd yn bennaf gyfrifol am yr adolygiad ac ail strwythuro'r Fforwm sy'n dwyn at ei gilydd gynrychiolwyr or 5 awdurdod lleol a nifer o fudiadau perthnasol sy'n darparu naill ai gwasanaethau Iechyd neu Ofal Cymdeithasol yng Ngwent ynghyd â darparwyr addysg a budd-ddeiliaid iaith Gymraeg.

Crynodeb 7: Symud Ymlaen

Bydd gwaith yn parhau i wella cysondeb ar draws ein cynlluniau trefniannol a chorfforaethol i sicrhau edau aur a bod yr iaith Gymraeg yn rhan annatod o'n prosesau risg a pherfformiad corfforaethol ac yn cael ei hystyried yn rheolaidd ac yn gadarn yn ein penderfyniadau a'n cynlluniau.

Bydd dadansoddiad gofod cynhwysfawr i ddeall yn well ein sefyllfa iaith Gymraeg bresennol yn nhermau cydymffurfio a sut bod cyflawni ein safonau'n cyfieithu i gyflenwi gwell gwasanaeth a symudiad diwydiannol yn y gweithle yn flaenoriaeth i'r flwyddyn ariannol nesaf. Bydd y dadansoddiad gofod yn ymgorffori darganfyddiadau o Adroddiad Monitro Comisiynydd yr Iaith Gymraeg 2019/20, ynghyd â darganfyddiadau archwiliadau mewnol a bydd yn hyrwyddo canfod goliau tymor byr, canolig a thymor hir i'r Bwrdd Iechyd.

Er mwyn gosod y lefel angenrheidiol o gynllunio a chyflenwi iaith, bydd y Bwrdd Iechyd yn canolbwyntio ar brif feysydd blaenoriaeth hollgyffredinol a amlinellir yn y deiagramau gyrywyr isod.

Allwedd:

Nod...

Er mwyn cyflawni'r
nod, rhaid i ni
sicrhau ...

Sy'n gofyn am ...

Camau i sicrhau
bod hyn yn
digwydd ...

Arweinyddiaeth Leol.

Arweinyddiaeth Leol

Mae uwch gynrychiolwyr ar
draws y BI yn gosod blaenoriaeth
uchel ar weithredu'r Safonau o
fewn datblygu'r gweithlu,
strategaeth cyflenwi
gwasanaethau a chynllunio.

Mae uwch gynrychiolwyr ar
draws y BI yn hyrwyddo'n
weithredol ac yn cefnogi'r iaith
Gymraeg o fewn eu meysydd/
lleoliadau gwasanaeth

- Hyforddiant cynyddol wedi'i dargedu
ar gyfer ymwybyddiaeth yr iaith
Gymraeg a sesiynau DPP ar gyfer
uwch gynrychiolwyr;
- Uwch gynrychiolwyr yn cael
perchnogaeth cynlluniau gweithredu
gwasanaethau perthnasol a disgwylir
iddyn nhw adrodd yn erbyn
dangosyddion perfformiad lleol.

Allwedd:

Nod...

Er mwyn cyflawni'r
nod hwn rhaid i ni
sicrhau ...

Sy'n gofyn am ...

Gamau i sicrhau
bod hyn yn
digwydd ...

Ymyrraeth Strategol.

**Ymyrraeth
Strategol;**

Cynllunio gweithlu effeithlon a
recriwtio staff i sicrhau cyflenwi
gwasanaethau dwyieithog
safonol, cyson.

Strategaeth Sgiliau Dwyieithog
gadarn sy'n adlewyrchu newid
yn y tirlun a'r mapiau
deddfwriaethol ac yn cymharu
galluedd ac yn hysbysu targedau
adrannol. Asesiad ystyrlon o
sgiliau iaith Gymraeg
anenrheidiol ar gyfer swyddi
gwag.

Prosesau i atgyfnerthu ac egluro
gofynion iaith Gymraeg o fewn
cvtundebau amodol

- Adolygu a gwella'r Strategaeth Sgiliau Dwyieithog
- Dyfeisio offeryn asesu ar gyfer swyddi gwag
- Sefydlu rheoliadau monitro i'w perfformio drwy gyfarfodydd adolygu cytundebol, archwiliadau ymweld ar hap a phrofiadau cleifion

Newid Ymddygiad.

Allwedd:

Nod...

Er mwyn cyflawni'r
nod hwn rhaid i ni
sicrhau ...

Sy'n gofyn ...

Camau i sicrhau
bod hyn yn
digwydd ...

Newid Ymddygiad

Mae'r Bwrdd Iechyd yn meithrin
amgylchedd sy'n cdefnogi ac yn
annog staff i ddatblygu a
defnyddio eu sgiliau iaith.

Yr iaith Gymraeg i'w chynnwys
yn ein hunaniaeth corfforeathol
ac fel edau aur drwy ein
Gwerthoedd a'n Hymddygiadau.

Staff i deimlo eu bod yn gallu
defnyddio eu sgiliau iaith
Gymraeg o fewn eu gweithle a
theimlo fel bod eu sgiliau'n
werthfawr i'r sefydliad.

- Datblygiad pellach o'r
cynllun **PartnerIAITH** i greu
rhwydwaith o staff sy'n
siarad/dysgu Cymraeg.
- Marchnata parhaus o
gyfleoedd dysgu a datblygu
ac ymchwilio i gyfleoedd
pellach.
- Cynnwys iaith Gymraeg
mewn polisiau a
gweithdrefnau gweithlu a
threfniannol

Allwedd:

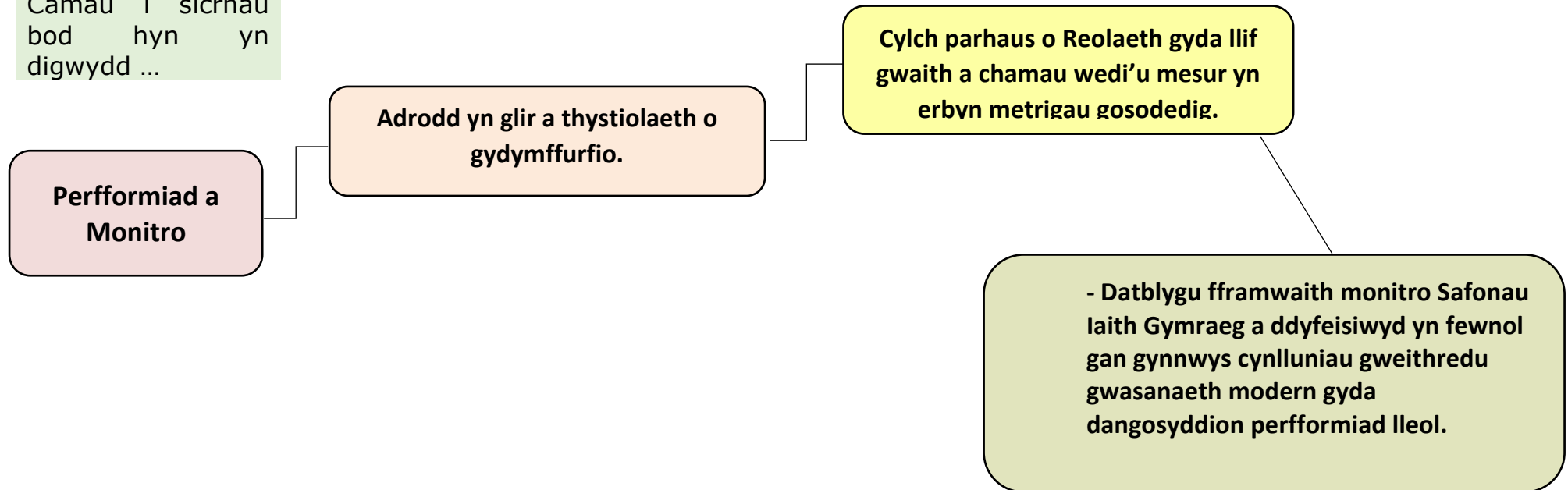
Nod...

Er mwyn cyflawni hyn, rhaid i ni sicrhau ...

Sy'n gofyn am ...

Camau i sicrhau bod hyn yn digwydd ...

Perfformiad a Monitro

Sgiliau Cyflogai

Mae'r Bwrdd Iechyd yn cyflogi dros 13,000 o staff, gyda dwy ran o dair ohonyn nhw'n ymwneud â gofal cleifion uniongyrchol. Mae mwy na 250 o ymgynghorwyr i gyd, dros 1,000 o Feddygon Ysbytai a Meddygon Teulu, 6,000 o Nyrsys, Bydwragedd, Gweithwyr Proffesiynol Cysylltiol a Gweithwyr yn y Gymuned.

Mae'r gwaith yn parhau i gynyddu'r data a gedwir am fedrau iaith Gymraeg staff. Mae proffil staff y Bwrdd Iechyd Cymraeg eu hiaith wedi'i amlinellu isod. Mae'r data wedi'i seilio ar staff yn datgelu eu medrau iaith Gymraeg eu hunain ac mae Is-adrannau'n sicrhau bod staff wedi diweddarau eu medrau drwy'r porth Cofnod Staff Electronig (CSE).

Cydymffurfiaeth Is-adrannol

Gwranddo/ Siarad Cymraeg

Is-adran	0 – Dim sgiliau	1 – Mynediad	2 – Sylfaenol	3 – Canolradd	4 – Uwch	5 – Hyfedredd	Cydymffurfiaeth lwyr %
Corfforaethol	614	172	21	11	14	9	65.04%
Iechyd Parhaus a Gofal Nyrsio wedi'i ariannu	116	7	5	1	3	1	38.66%
Is-adran cyfleusterau	213	12	2	1	0	2	16.32%
Teulu a Therapïau	854	209	33	22	18	18	44.21%
Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu	460	80	24	9	14	10	41.35%
Gofal Sylfaenol a Gwasanaethau Cymuned	783	108	21	11	16	10	47.64%
Gofal wedi' Drefnu	814	107	20	19	9	18	31.15%
Gofal heb ei Drefnu	519	37	9	9	7	10	29.60%
Cyfanswm Cyffredinol	4373	732	135	83	81	78	38.45%

Darllen Cymraeg

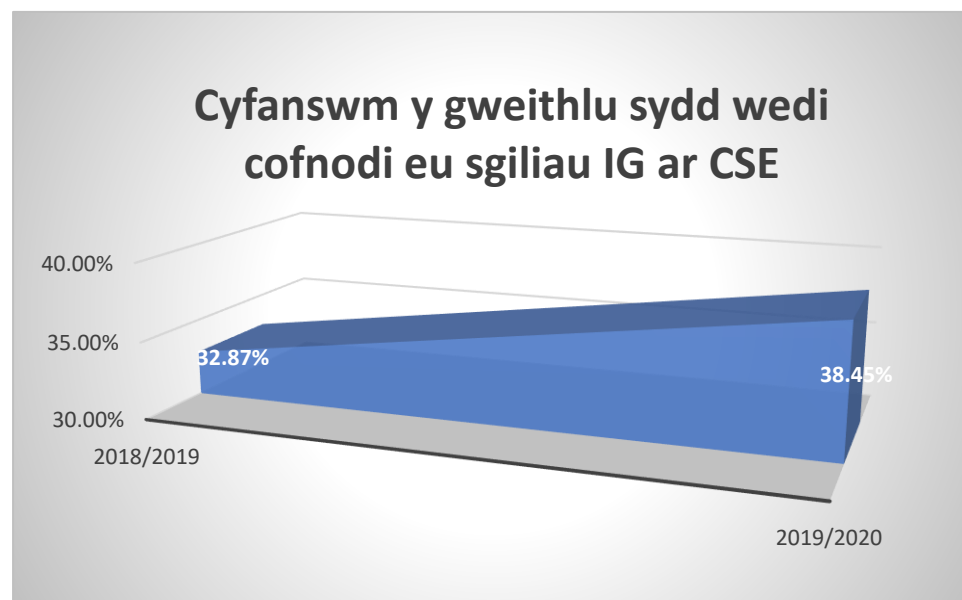
Is-adran	0 – Dim sgiliau	1 – Mynediad	2 – Sylfaenol	3 – Canolradd	4 – Uwch	5 – Hyfedredd	Cydymffurfiaeth lwyr %
Corfforaethol	622	143	15	11	14	8	62.87%
Iechyd Parhaus a Gofal Nyrsio wedi'i ariannu	115	5	4	2	3	1	37.79%
Is-adran Cyfleusterau	208	11	3	2	0	2	16.03%
Teulu a Therapiau	844	178	32	20	18	21	42.64%
Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu	462	68	18	12	11	14	40.42%
Gofal Sylfaenol a Gwasanaethau Cymuned	787	87	20	11	14	8	46.53%
Gofal wedi'i Drefnu	794	91	21	9	10	20	29.82%
Gofal heb ei Drefnu	505	32	6	7	5	10	28.30%
Cyfanswm Cyffredinol	4337	615	119	74	75	84	37.20%

Ysgrifennu Cymraeg

Is-adran	0 – Dim sgiliau	1 – Mynediad	2 - Sylfaenol	3 – Canolradd	4 – Uwch	5 – Hyfedredd	Cydymffurfiaeth lwyr %
Corfforaethol	643	115	22	5	12	7	62.18%
Iechyd Parhaus a Gofal Nyrsio wedi'i ariannu	117	5	5	0	3	1	38.08%
Is-adran Cyfleusterau	208	10	2	1	0	2	16.53%
Teulu a Therapiau	902	120	28	19	10	18	42.03%
Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu	479	53	26	8	9	9	40.35%
Gofal Sylfaenol a Gwasanaethau Cymuned	795	77	18	11	12	7	46.18%
Gofal wedi'i Drefnu	811	71	22	11	6	18	29.64%
Gofal heb ei Drefnu	510	23	8	5	6	9	28.10%
Cyfanswm Cyffredinol	4465	474	131	60	58	71	36.88%

Cydymffurfiaeth Trefniannol

Cymhwysedd	0 – Dim sgiliau	1 – Mynediad	2 - Sylfaenol	3 – Canolradd	4 – Uwch	5 – Hyfedredd	Cyfanswm %
Gwranddo/ Siarad Cymraeg	30.67%	5.13%	0.95%	0.58%	0.57%	0.55%	38.45%
Darllen Cymraeg	30.42%	4.31%	0.83%	0.52%	0.53%	0.59%	37.20%
Ysgrifennu Cymraeg	31.31%	3.32%	0.92%	0.42%	0.41%	0.50%	36.88%

Mae'n bleser gallu cofnodi cynnydd o 6% mewn cydymffurfiaeth yn ystod 2019/20 o ganlyniad i nifer o ymgyrchoedd cyfathrebu ac archwiliadau wedi'u targedu gyda thimau llinell flaen. Fodd bynnag, mae'r cydymffurfiaeth gyffredinol yn parhau'n isel. Mae hyn yn gwneud mapio'r galluedd presennol o fewn y sefydliad yn anodd ac mae'n rhwystro'r Bwrdd Iechyd rhag gosod meincnod a chymharu galluedd gydag angen, yn thematig ar lefel sefydliad. I liniaru'r gofod hwn mewn data cydymffurfiaeth, bydd y gydymffurfiaeth yn cael ei chynnwys yn Nangosfwrdd Integredig y Gweithlu. Mae'r Dangosfwrdd yn adroddiad misol sy'n darparu data ar Ddangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA) i'r Bwrdd Iechyd a phob Is-adran.

Hyfforddiant

Yn ôl gofynion Safon 97, gorchmynnir y Bwrdd Iechyd i gynnig rhaglenni hyfforddiant cyfrwng Cymraeg ar y cyrsiau canlynol:

- Recriwtio a chyfweld;
- Rheoli perfformiad;
- Cwynion a gweithdrefnau disgyblu;
- Sefydlu;
- Delio â'r cyhoedd; a
- Iechyd a diogelwch.

Yn ystod cyfnod yr adroddiad 0% o'r staff oedd wedi gofyn am fynychu'r rhaglenni hyfforddi cyfrwng Cymraeg.

Bydd yn rhaid i'r Bwrdd Iechyd werthuso argaeledd hyfforddiant Cymraeg yn ystod cyfnod yr adroddiad nesaf ac ystyried sut mae'r sesiynau hyn yn cael eu hyrwyddo i'r staff.

Mae'n bleser adrodd bod y Bwrdd Iechyd ar fin lansio Sefydliad Corfforaethol Digidol Dwyieithog.

Datblygu Hyfforddiant Iaith Gymraeg

Gall yr holl staff gael mynediad i ymwybyddiaeth iaith Gymraeg a'r cyfle i ddatblygu eu sgiliau iaith Gymraeg. Mae adnoddau a gwybodaeth ar gael drwy'r UIG a'r dudalen fewnrwyd iaith Gymraeg.

Mae'r Is-adrannau'n sicrhau bod staff yn cael hyfforddiant ymwybyddiaeth a sgiliau iaith Gymraeg sy'n berthnasol i'w rôl a'u hanghenion personol, yn ychwanegol at anghenion eu gwasanaeth.

Mae cyllideb Gorfforaethol ar gyfer hyfforddiant Iaith Gymraeg. Felly, mae'r cyrsiau am ddim i staff y Bwrdd Iechyd (blaenoriaeth i staff llinell flaen).

Rhoddwyd ffocws cynyddol i staff newydd eu penodi yng nghyfnod yr adroddiad drwy gyflwyno Sesiwn Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg ym mhob sesiwn Sefydlu Corfforaethol sy'n orfodol i bob aelod newydd o staff.

Mae'r adran isod yn amlygu'r nifer o staff sydd wedi mynychu cwrs neu hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith Gymraeg yn ystod cyfnod yr adroddiad.

Teitl y Cwrs (2019/20)	Nifer wedi cofrestru
Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg – Cyflwynwyd gan UIG	483
Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg – Sefydlu Corfforaethol	142
Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg – Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd – Sefydlu Corfforaethol	11
Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg – Gweithiwr Cefnogi Gofal Iechyd – Sefydlu Corfforaethol	90
Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg – Ffrind i Mi – Sefydlu Gwirfoddolwr	127

**Mae'r ffigyrau hyn o 1 Ebrill 2019 – 5 Chwefror 2020 (Gohiriwyd pob hyfforddiant wyneb yn wyneb yn dilyn COVID-19)*

Cafwyd derbyniad da i'r Sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg ac mae ffurflen adborth yn cael ei dosbarthu ar ddiwedd pob sesiwn i werthuso a ydy'r wybodaeth a gyflwynwyd wedi cyfrannu at eu dealltwriaeth o'r pwnc ac a ydy hyn wedi effeithio ar eu harferion gwaith ar lefel weithredol.

Mae'r themâu cyffredin a welir yn y ffurflenni adborth hyn yn cynnwys:

- Gwasanaethau iaith Gymraeg yn fater o angen, nid dewis
- Pan fydd cleifion yn fregus, mae defnyddio eu hiaith gyntaf yn allweddol i wneud iddyn nhw deimlo'n gyfforddus ac esmwyth
- Mae gwasanaethau Iaith Gymraeg yn arbennig o bwysig wrth drin defnyddwyr gwasanaethau o grwpiau bregus fel plant ifanc, pobl hŷn, iechyd meddwl ac anableddau dysgu
- Sut i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle a beth i'w wneud mewn gwahanol sefyllfaoedd

Pan ofynnwyd pa agweddau o waith/ ymddygiad fydd yn newid o ganlyniad i gael yr hyfforddiant, roedd y themâu'n cynnwys:

- 'Ysbrydoli i ddysgu Cymraeg a defnyddio'r hyn a allaf yn y gweithle'
- 'Datblygu sgiliau Cymraeg. Gwneud cleifion, ymwelwyr, staff yn gyfforddus gyda'r iaith Gymraeg mewn amser o drallod'
- 'Cyfarch defnyddwyr gwasanaethau'n ddwyieithog a bod yn ymwybodol eu bod efallai am ddefnyddio'r Gymraeg'
- 'Byddaf yn gwneud ymdrech arbennig i ddefnyddio mwy o'r Gymraeg yn y gwaith'.

Teitl y Cwrs (2019/20)	Nifer wedi cofrestru
Cyrsiau Blasu Cymraeg 5-wythnos Coleg Gwent	31
Cyrsiau Blasu Cymraeg Mewnol - 10-Wythnos	8
Cyrsiau Croeso a Chyfarch Cymraeg Meet & Greet	242
Cymraeg Gwaith – cyrsiau ar-lein	387
Cymraeg Lefel Mynediad - Cwrs 30 wythnos (Blwyddyn 1)	2
Cymraeg Canolradd- Cwrs 30 wythnos (Blwyddyn 2)	1

Mae'r Bwrdd Iechyd yn cydnabod ei bod yn hanfodol bod cyflogai sydd â'r sgiliau iaith priodol yn cael eu cyflogi yn y swyddi a'r gweithleoedd cywir. Neu, mae'n bur annhebyg y bydd ein gwasanaeth cyfrwng Cymraeg yn cyrraedd yr un safon neu'r un mor brydlon â'r gwasanaeth cyfrwng Saesneg. O gofio hyn, bwriadwn flaenoriaethu marchnata'r cyrsiau sydd ar gael a chynyddu'r cyfleoedd i ddysgwyr a siaradwyr gymryd rhan mewn gweithgareddau dysgu anffurfiol yn ystod 20/21. Rydyn ni'n falch i allu dweud ein bod yn y flwyddyn ariannol nesaf yn lansio cyfres o gyrsiau 30 wythnos Cymraeg Lefel Mynediad rhithiol (blwyddyn) mewn Partneriaeth gyda Choleg Gwent yn ychwanegol at beilot wedi'i dargedu Dywedwch rywbeth yn y Gymraeg ar gyfer 10 o staff Gwasanaethau Derbynfa a Ffôn.

Adborth ar becynnau Hyfforddiant Iaith Gymraeg

Roedd yr UIG yn cyflenwi hyfforddiant Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg a Chroeso a Chyfarch ar gyfer yr holl staff Switsfwrdd a'r Ganolfan Rheoli Cwsmeriaid yn ystod cyfnod yr adroddiad fel eu bod yn deall yn iawn y gofynion deddfwriaethol ac yn datblygu eu hyder wrth gyfathrebu gyda defnyddwyr gwasanaethau Cymraeg eu hiaith.

Cafodd yr hyfforddiant dderbyniad da gan y timau gyda nifer o'r staff yn cwblhau'r Cyrsiau Cymraeg Gwaith ar-lein ac yn cofrestru am astudiaeth bellach gyda Choleg Gwent a Dywedwch Rywbeth yn y Gymraeg.

“Cwrs gwych o gyflwyniad i’r Gymraeg oedd yn gadael y staff i deimlo eu bod am gael mwy”.

Deb Roberts, Arweinydd Tîm Switsfwrdd.

“Roedd staff yn teimlo bod yr hyfforddiant Ymwybyddiaeth Gymraeg yn ddiddorol ac roedd yn rhoi gwell dealltwriaeth ynglŷn â pham ei bod yn bwysig bod yr iaith Gymraeg yn cael ei pharchu. Roedd y staff yn cael canfyddiad mwy positif o gyflwyniad i’r iaith Gymraeg o fewn eu rôl ar ôl mynychu’r sesiynau hyfforddiant gyda rhai’n awyddus i ddilyn hyfforddiant pellach i ddatblygu eu sgiliau iaith Gymraeg”.

Joanne Othen, Arweinydd Tîm Canolfan Rheoli Cwsmeriaid.

“Pan hysbyswyd ni bod Safonau’r Iaith Gymraeg yn cael eu cyflwyno yn gynnar yn 2019, fel rhai nad oedd yn siarad Cymraeg roeddem braidd yn betrus/gyndyn i newid. Roedd y Swyddogion Iaith Gymraeg yn y sesiynau Croeso a Chyfarch yn rhoi’n meddwl yn dawel ar unwaith – roedden nhw’n cydnabod ein teimladau ar y dechrau ac yn gwneud eu gorau i ddelio â’n pryderon. Cawsom hanes Cymru/yr iaith Gymraeg ac roedd yn amlwg cyn lleied roedden ni’n ei wybod am ein hetifeddiaeth Gymraeg.

Mae’r sesiynau Croeso a Chyfarch yn ffordd ragorol i ni ymgysylltu yn y Gymraeg ac yn fwy pwysig i gynyddu ein hyder.”

Suzanne Davies, Rheolwr Gwasanaethau Atgyfeirio a Bwcio.

Enghreifftiau o lwyddiannau a gorchestion wrth ddysgu Cymraeg

Gyda dros 600 o staff yn cael mynediad i hyfforddiant iaith Gymraeg dros gyfnod yr adroddiad, mae nifer o enghreifftiau o arfer gorau a llwyddiannau.

Louise Wright, Hyfforddwr Technegol, Ffisiotherapi ac Aelod Unigol (Undeb Llafur)

Mae Louise wedi gweithio o fewn y GIG am 25 mlynedd ac mae'n gweithio o fewn tîm deinamig o Weithwyr Iechyd Proffesiynol o fewn Ffisiotherapi yn BIPAB.

Bu Louise yn aelod o Undeb Llafur am 23 blynedd ac yn Stiward Undeb Llafur dros CSFf (Cymdeithas Siartredig Ffisiotherapyddion) am dros 19 blynedd. Etholwyd hi'n gyntaf fel Stiward CSFf lleol gan aelodau CSFf Ffisiotherapi mewn Paediatreg ac Oedolion ag anableddau Dysgu yn BIPAB. O fewn blwyddyn, etholwyd Louise gan y Stiwardiaid yng Nghymru i'w cynrychioli ar lefel Genedlaethol fel eu Stiward Rhanbarthol yng Nghymru ac mae'n dal yn y swydd honno. Fel rhan o'r rôl hon, mae'n siarad ar ran dros 2500 o aelodau yng Nghymru ac ar lefel Genedlaethol o fewn y CSFf.

Mae Louise hefyd yn dal y sedd Cysylltiadau Diwydiannol Annibynnol ar IRC (Pwyllgor Cyflogaeth) CSFf gan ddelio â materion fel Amodau a Thelerau o fewn y GIG, practis preifat, ynghyd â materion ehangach o fewn y TUC (Cynghrair yr Undebau Llafur) a materion ar draws y byd sy'n helpu i greu undod rhwngwladol.

Cyn hyn, mae Louise wedi dal swydd ar Gyngor CSFf, sy'n gyfrifol am reolaeth y CSFf, a chafodd ei hethol yn 2014 i Gyngor Cenedlaethol TUC Cymru (Cynghrair yr Undebau Llafur), gan gynrychioli'r CSFf. Ar ôl cwblhau Cwrs Blasu Iaith Gymraeg 10 wythnos a hyrwyddwyd gan yr UIG yn 2019, mae Louise wedi cofrestru ar gwrs Mynediad Cymraeg 30 wythnos (Blwyddyn 1).

"Rydw i'n falch o fod yn Gymraes ond ni chefais erioed y cyfle i ddysgu ein hiath. Roedd BIPAB yn cynnig cyfle i ddysgu Cymraeg a phenderfynais dderbyn yr her. Fy ngweledigaeth yw gallu bod yn ddwyieithog a helpu i gadw'r iaith yn fyw gan fod hyn yn bwysig i hunaniaeth ddiwylliannol Cymru".

Nick Cutcliffe, Arweinydd Tîm Ffisiotherapi.

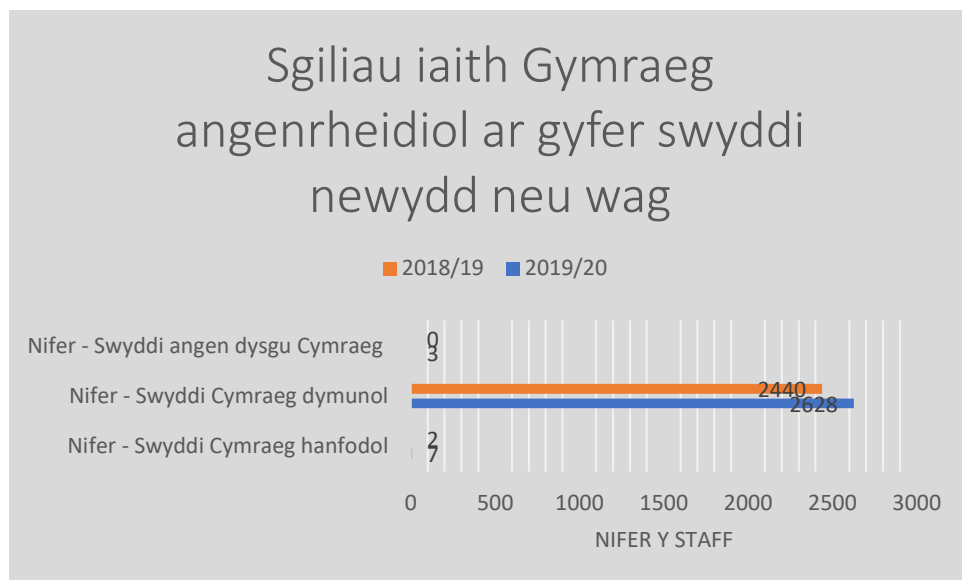
Mae Nick wedi gweithio i Fwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan am 4 blynedd erbyn hyn ac, ar hyn o bryd, mae'n Arweinydd Tîm Ffisiotherapi yn gweithio gyda'r Tîm Adnoddau Cymuned ym Mlaenau Gwent. Dilynodd Nick y Cyrsiau Cymraeg Gwaith 10 awr am ddim ar-lein yn ychwanegol at Grŵp Blasu Iaith Gymraeg 10 wythnos a hyrwyddwyd gan yr UIG yn 2019, ac ers hynny, mae wedi cofrestru ar Mynediad Cymraeg- cwrs 30 wythnos (Blwyddyn 1).

"Rydyn ni'n gweithio ar draws ystod eang o leoliadau gan ymweld â chleifion y neu cartrefi. Mae cyfathrebu â nhw yn eu dewis iaith yn ymddangos i mi fel modd naturiol a pharchus o ddelio â hyn. Hyd yn oed os mai dim ond ychydig eiriau, cyfarchiad a chyfathrebu sylfaenol, teimlaf ei fod yn helpu i greu cysylltiad ar unwaith gyda rhai cleifion a theuluoedd.

Hefyd, rydw i'n falch iawn o'm hetifeddiaeth Gymraeg a hanes y wlad ac yn teimlo yn rhywbeth y dylwn ymdrchu i'w diogelu a'u hyrwyddo".

Swyddi Newydd

Yn ystod y flwyddyn ariannol 2019-20, roedd y Bwrdd Iechyd yn hysbysebu 2628 o swyddi gwag a rhai newydd. Isod mae amlinelliad o ofynion yr iaith Gymraeg sy'n gysylltiedig â'r swyddi hyn.

Swyddi Cymraeg yn Hanfodol a hysbysebwyd o'r flwyddyn ariannol ddiwethaf yn y dataset, mae'r Bwrdd Iechyd yn cydnabod bod y canran o swyddi yn y categori Cymraeg yn 'hanfodol' yn parhau'n isel. Dros gyfnod yr adroddiad nesaf, byddwn yn canolbwyntio eto ein hymdrechion i ddenu siaradwyr Cymraeg i swyddi critigol ar draws y Bwrdd Iechyd, yn baralel i adolygu a diwygio ein Strategaeth Sgiliau Dwyieithog a Chynlluniau Gweithlu.

Cwynion

Gellir darllen arddangosiad ffurfiol o sut mae'r Bwrdd Iechyd yn delio â chwynion o fewn ein [Gweithdrefn Gwynion Gymraeg](#).

Ni chynhaliwyd unrhyw ymchwiliadau allanol yn ystod cyfnod yr adroddiad.

Mae UIG y Bwrdd Iechyd wedi derbyn pum cwyn yn uniongyrchol ac wedi'u datrys gyda chydweithrediad arweinwyr y gwasanaethau cysylltiol ac yn unol â Rheoliadau *Gweithio i Wella*. Mae dau o'r pedwar cwyn yn ymwneud â pherfformiad yn erbyn Safonau'r Iaith Gymraeg Cyflenwi Gwasanaethau, un yn ymwneud â pherfformiad yn erbyn Safonau'r Iaith Gymraeg Gweithredol a dau arall mewn perthynas â Gofal Sylfaenol.

Mae Tîm Gweithio i Wella'r Bwrdd Iechyd wedi derbyn hyfforddiant gan yr UIG ac maen nhw'n gallu delio â chwynion neu bryderon iaith Gymraeg yn unol â DPAAu presennol.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn hyderus ein bod wedi cymryd agwedd at ddatrys cwynion sydd wedi caniatáu dysgu a newid trefniannol ond yn cydnabod bod angen gwella sut mae'n cofnodi cwynion am gydymffurfio â datblygu canllawiau ac ymgysylltiad staff yn y maes hwn dros y flwyddyn nesaf.

Casgliad a gweledigaeth ar gyfer 2021- 2022

Er waetha'r heriau a achosir gan ail strwythuro a'r Pandemig Covid-19, mae'r Bwrdd Iechyd yn hapus i gyflwyno'r cynnydd a wnaed yn ystod cyfnod yr adroddiad i barhau i hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y Bwrdd Iechyd. Mae cefnogaeth gynyddol i'r iaith Gymraeg ymhlith uwch gynrychiolwyr sydd yn ei dro wedi cynyddu agwedd, diwylliant ac ethos cynyddol tuag at yr iaith Gymraeg ymhlith y gweithlu ehangach.

Er mwyn cyrraedd y deilliant tymor hir o gyfrannu tuag at gyflenwi "Cynnig Gweithredol" fel rhan annatod o'r holl gyflenwi gwasanaethau ar draws y Bwrdd Iechyd, bydd sicrhau argaeledd gwasanaethau llinell flaen cyfrwng Cymraeg yn parhau'n flaenoriaeth i'r Bwrdd Iechyd.

Mae'r GSIG yn awr yn fwy hanfodol nag erioed o fewn y tirlun deddfwriaethol newydd a bydd y Bwrdd Iechyd yn canolbwyntio ar wella'n weithredol ansawdd y gofal rydyn ni'n ei ddarparu drwy'r dewis iaith a chynyddu cydymffurfiaeth gyda gofynion cyfreithiol a statudol.

Mae un o saith gôl Llesiant *Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015* yn disgwyl i ni feddwl mwy am nod tymor hir creu Cymru o ddiwylliant dirgrynol a iaith Gymraeg sy'n ffynnu. O gofio hyn, byddwn yn parhau i ddatblygu cysylltiadau gyda'n cymunedau Cymraeg eu hiaith, Ffora Iaith Gymraeg lleol, mudiadau a grwpiau gyda'r bwriad o gynnal a gwella ymgysylltiad gyda budd-ddeiliaid iaith Gymraeg a deall yn well anghenion ieithyddol y cymunedau rydyn ni'n eu gwasanaethu. Wrth i ni ddatblygu ein Cyfryngau Cymdeithasol a Chyfathrebu Digidol iaith Gymraeg dros y 12 mis nesaf, byddwn ni'n sicrhau ein bod yn cysylltu'n weithredol gyda'r cymunedau hyn i ddatblygu trefniadau ymgysylltu a fydd yn cynyddu archwaeth leol am gynnwys cyfrwng Cymraeg.

Fel y gwelwyd o fewn yr adroddiad hwn, parhawyd â'r gwaith gyda'r sector Gofal Sylfaenol a bydd y gwaith hwn yn cael ei ddatblygu ymhellach er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth gyda'r Safonau a dyletswyddau gyda'r contractwyr annibynnol.

O adeiladu ar lwyddiant ein hymweliadau ag ysgolion a cholegau lleol yn y gorffennol a chydabod yr angen am godi ymwybyddiaeth ymhlith pobl ifanc am yr iaith Gymraeg fel sgil cyflogi gwerthfawr, bydd y Bwrdd Iechyd

yn ymchwilio i'r cyfleoedd sydd ar gael i ddatblygu'r gwaith hwn ymhellach gydag ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg ar lwyfannau arloesol, newydd.

Bydd y ffocws yn parhau ar gynlluniau strategol i sicrhau gweledigaeth glir am y tair blynedd nesaf gyda'r prif ffocws ar ddatblygu ymhellach y meysydd gwasanaethau canlynol:

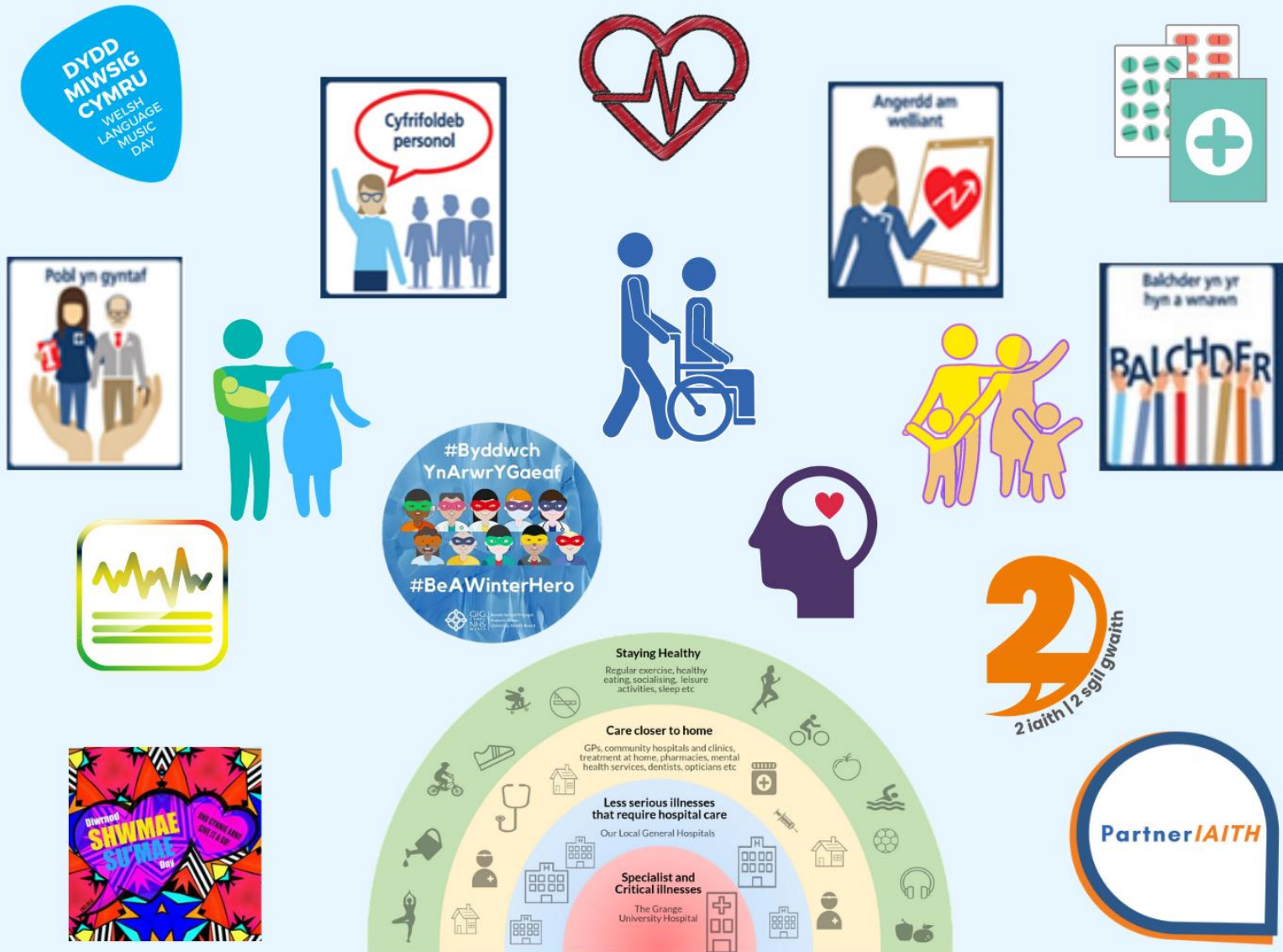
- Cyflenwi Safonau'r Iaith Gymraeg ar draws y sefydliad
- Hybu a gweithredu'r egwyddor "Cynnig Gweithredol" yn unol â Fframwaith Strategaeth Llywodraeth Cymru: *Mwy na Geiriau*
- Creu proffil/ map data o lefelau sgiliau iaith Gymraeg a chymhwysedd ar draws y gweithlu a chynllunio'r gweithlu drwy weithredu'r Strategaeth Sgiliau Dwyieithog
- Cyfateb galluedd yr iaith Gymraeg sydd ar gael yn y gweithlu gydag anghenion iaith defnyddwyr gwasanaethau

Rydym wedi canfod nifer o gamau a fydd yn ein cynorthwyo i wneud yr un peth yng nghyfnod adroddiad 2020/21:

- Byddwn yn parhau i gefnogi staff yn arbennig aelodau o'r staff a apwyntiwyd o'r newydd i gynnwys y Safonau. Byddwn yn parhau i adolygu ein polisi ar ddefnyddio Cymraeg yn fewnol, gan ganolbwyntio ar hybu a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith yn y gweithle.
- Hyrwyddo ymhellach wasanaethau Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd.
- Cynyddu ein dilynwyr Cyfryngau Cymdeithasol Cymraeg eu hiaith hyd y mae'n bosibl ynghyd â datblygu agwedd fwy rhagweithiol i gynhyrchu cynnwys cyfrwng Cymraeg. Byddwn hefyd yn canolbwyntio ar ganfod mwy o aelodau staff Cymraeg eu hiaith i gynrychioli'r Bwrdd Iechyd fel llefarwyr i'r Wasg a'r Cyfryngau yn y gobaith y bydd hwn hefyd yn ein caniatáu i rannu cynnwys mwy gwreiddiol, ymgysylltiol ar ein Sianeli Cyfathrebu cyfrwng Cymraeg.
- Byddwn yn parhau i ddarparu cyfres o opsiynau hyfforddi iaith Gymraeg i gynyddu lefelau sgil staff. Bydd hyn ar gael i ddysgwyr ac i siaradwyr Cymraeg sy'n dymuno datblygu eu Cymraeg ysgrifenedig. Mae peilot *Dywedwch Rywbeth yn y Gymraeg* ar fin cael ei lansio yng nghyfnod yr adroddiad nesaf gan dargedu ein staff Gwasanaethau Derbynfa a Ffôn.
- Ffocws cynyddol ar gynllunio'n gweithlu yn arbennig o safbwynt gwasanaethau llinell flaen.
- Ffocws ar archwilio mewnol a hunanreoliadau i gynnwys datblygu fframwaith monitro'r CIG a ddyfeisiwyd yn fewnol gan gynnwys cynlluniau gweithredu adrannol modern ynghyd â dangosyddion perfformiad lleol ochr yn ochr â samplo ac ymchwil pen desg i fonitro cydymffurfiaeth.

Rydym yn awyddus i gynyddu ein gwaith ymhellach drwy gyflenwi goblygiadau statudol a thrwy feincnodi strategol a pherfformiad er mwyn i ni allu gwella ymhellach ein gwasanaethau ar gyfer ein cleifion Cymraeg eu hiaith yn eu dewis iaith. Rydyn ni'n parhau i weithio'n bositif gyda'r Comisiynydd Iaith Gymraeg ac yn edrych ymlaen at barhau hyn yn y flwyddyn nesaf.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Aneurin Bevan
University Health Board

Dyfodol Clinigol
Clinical Futures

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

